

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับเด็กวัยอนุบาลในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาคกลาง สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับเด็กวัยอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานบริหารการศึกษาท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน และ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดสังกัดกรมการศาสนา ในภาคกลาง

เพื่อศึกษาบทบาทของครูและพฤติกรรมของเด็กในการจัดสภาพแวดล้อมด้านการจัดพื้นที่ การคัดเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน และการจัดสื่อและอุปกรณ์ที่มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กวัยอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานบริหารการศึกษาท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน และศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดสังกัดกรมการศาสนา ในภาคกลาง

วิธีดำเนินงานวิจัย

ประชากรและตัวอย่างประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครูอนุบาล และเด็กวัยอนุบาลในสถานศึกษาที่จัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามสังกัด ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานบริหารการศึกษาท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน และศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดสังกัดกรมการศาสนา ในภาคกลาง

ตัวอย่างประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 8 คน สังกัดละ 2 คน ครูอนุบาล จำนวน 19 คน แยกตามระดับชั้น ระดับชั้นละ 1 คน และเด็กวัยอนุบาลที่อยู่ในห้องเรียนของครูอนุบาลที่เป็นตัวแทนประชากรตามจำนวนของเด็กที่มีอยู่ในแต่ละห้อง แยกเป็นระดับชั้น ระดับชั้นละ 1 ห้องเรียน ในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด ในภาคกลาง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 4 ชุด ซึ่งประกอบด้วย

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร เรื่องการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กวัยอนุบาล ในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์ครูอนุบาล เรื่องการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กวัยอนุบาล
ในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด

ชุดที่ 3 แบบสำรวจการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็ก
เล็กทั้ง 4 สังกัด

ชุดที่ 4 แบบสังเกตพฤติกรรมของครูอนุบาลและพฤติกรรมของเด็กในการจัดสภาพแวดล้อม
ในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ และแบบสังเกต ผู้วิจัยเก็บรวบรวม
ข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยใช้การสรุปรวบรวม เรียบเรียง จัดคำตอบต่างๆ ให้
เป็นหมวดหมู่ แล้วนำเสนอในรูปของตารางประกอบการบรรยายตามประเด็น
2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสำรวจ โดยการแจกแจงความถี่ของข้อมูลตามหัวข้อแล้วนำเสนอ
ในรูปของตารางประกอบการบรรยายตามประเด็น
3. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสังเกต ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการบรรยายพฤติกรรมและการ
แจกแจงความถี่และเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยายตามประเด็น

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับเด็กวัยอนุบาลใน
โรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด สรุปได้ดังนี้

1. สภาพทั่วไปเกี่ยวกับโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.1 สภาพทั่วไปในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น

โรงเรียนทั้ง 2 แห่ง มีขนาดใหญ่ ทำการเปิดสอนในระดับชั้นอนุบาลจนถึงชั้นมัธยมศึกษาชั้น
ปีที่ 3 มีจำนวนนักเรียนในระดับชั้นอนุบาลประมาณ 100-300 คน มีครูประจำชั้นประมาณ 4-9 คน
และโรงเรียนอยู่ในแหล่งชุมชน ใกล้สถานที่สำคัญ มีการคมนาคมที่สะดวกสบายในการเดินทางและ
สะดวกในการที่ผู้ปกครองมารับมาส่งเด็กด้วยตนเอง

1.2 สภาพทั่วไปในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

โรงเรียนมีทั้งขนาดเล็กและใหญ่ซึ่งมีการเปิดสอนในระดับชั้นอนุบาลระดับเดียวและเปิด
สอนในระดับอนุบาลจนถึงระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 มีจำนวนนักเรียนประมาณ 100-300 คน

ครูประจำชั้นประมาณ 4-8 คน พี่เลี้ยงเด็กประมาณ 2-4 คน และโรงเรียนจัดตั้งอยู่ในแหล่งชุมชน มีการคมนาคมสะดวกสบาย ทางโรงเรียนจัดให้มีรถรับส่งนักเรียน

1.3 สภาพทั่วไปในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีทั้งขนาดเล็กและใหญ่ ถ้าเป็นขนาดใหญ่จะอยู่ในแหล่งชุมชนหรือในตัวจังหวัดมีการคมนาคมที่สะดวกสบาย แต่ในศูนย์ที่มีขนาดเล็กจะอยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 40 กิโลเมตร การคมนาคมไม่ค่อยสะดวกแต่ทางศูนย์จัดให้มีรถรับส่งนักเรียน มีการเปิดสอนในกลุ่มเด็กอายุ 2-3 ปี และเปิดสอนในระดับชั้นอนุบาล 1-3 มีจำนวนนักเรียนประมาณ 40-700 คน และครูประจำชั้นประมาณ 2-20 คน

1.4 สภาพทั่วไปในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดสังกัดกรมการศาสนา

ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดทั้ง 2 ศูนย์ มีขนาดเล็ก ทำการเปิดสอนในระดับชั้นอนุบาล 1-3 และเปิดสอนในระดับชั้นอนุบาล 1-2 หรือกลุ่มเด็กอายุ 3-5 ปี มีจำนวนนักเรียนประมาณ 40-100 คน ครูประจำชั้นประมาณ 2-4 คน และศูนย์อยู่ในบริเวณวัดซึ่งอยู่ไกลจากแหล่งชุมชน บางแห่งมีรถรับส่งนักเรียนและบางแห่งผู้ปกครองมารับมาส่งเด็กด้วยตนเอง

2. สถานภาพของผู้บริหารและครูอนุบาล จากการตอบแบบสัมภาษณ์

2.1 สถานภาพของผู้บริหาร และครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น

ผู้บริหารเป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 57-58 ปี จบปริญญาตรีทางการศึกษาโดยตรง มีประสบการณ์ในการบริหารงานประมาณ 15-27 ปี และมีประสบการณ์ในการสอนประมาณ 10-16 ปี

ครูประจำชั้นในทุกระดับชั้นเป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 28-45 ปี จบปริญญาตรีสาขาการศึกษาปทุมวัน มีจำนวนเด็กที่ครูทำการสอนในแต่ละห้องประมาณ 29-31 คน และมีประสบการณ์ในการสอนเด็กในระดับอนุบาลประมาณ 5-18 ปี

2.2 สถานภาพของผู้บริหารและครูอนุบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

ผู้บริหารเป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41-49 ปี จบปริญญาตรีและปริญญาโททางการศึกษาและการบริหารการศึกษา และมีประสบการณ์ในการบริหารงานประมาณ 11-16 ปี

ครูประจำชั้นในทุกระดับชั้นเป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 26-45 ปี จบปริญญาตรีสาขาการศึกษาปทุมวัน มีจำนวนเด็กที่ครูทำการสอนในแต่ละห้องประมาณ 13-41 คน และมีประสบการณ์ในการสอนเด็กในระดับอนุบาลประมาณ 3-23 ปี

2.3 สถานภาพของผู้บริหาร และครูอนุบาลในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน

ผู้บริหารเป็นเพศหญิงมีอายุระหว่าง 39-60 ปี จบชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 และ ป.ว.ส. มีประสบการณ์ในการบริหารงานประมาณ 7-28 ปี และมีประสบการณ์ในการสอนประมาณ 3-12 ปี

ครูประจำชั้นในทุกระดับชั้นเป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 29-43 ปี จบอนุปริญญาและชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 มีจำนวนเด็กที่ครูทำการสอนในแต่ละห้องประมาณ 34-40 คน และมีประสบการณ์ในการสอนเด็กในระดับอนุบาลประมาณ 7-27 ปี

2.4 สถานภาพของผู้บริหาร และครูอนุบาลในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด

ผู้บริหารเป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 51-57 ปี จบในระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 และมีบางศูนย์ที่จบปริญญาตรีทางด้านพระพุทธศาสนา มีประสบการณ์ในการบริหารงานประมาณ 10 ปี และไม่มีประสบการณ์ในการสอน

ครูประจำชั้นในทุกระดับชั้นเป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 25-41 ปี จบระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 มีจำนวนเด็กที่ครูทำการสอนในแต่ละห้องประมาณ 22-46 คน และมีประสบการณ์ในการสอนเด็กในระดับอนุบาลประมาณ 3-6 ปี

3. นโยบายและวิธีดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กวัยอนุบาล ในโรงเรียนและศูนย์ทั้ง 4 สังกัด จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร

3.1 นโยบายและวิธีดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

อาคารสถานที่ ผู้บริหารในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด มีนโยบาย คือ เน้นให้มีพื้นที่กว้างขวางและให้มีความสะดวกสบายในการเคลื่อนไหวสำหรับเด็ก มีความปลอดภัย และภายในห้องเรียนให้มีแสงสว่างที่เพียงพอ ซึ่งผู้บริหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เน้นให้เป็นธรรมชาติและจัดอาคารสถานที่ให้เป็นเหมือนบ้าน

วิธีดำเนินงานในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด จัดให้มีการประชุมเขียนแผนงานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หรือจัดประชุมครู โดยปรึกษาหารือถึงปัญหาและหาวิธีการทำและมอบหมายให้ครูเป็นผู้ดูแลและเสนอต่อผู้บริหารได้ ถ้าพบปัญหาหรือมีข้อเสนอแนะ

การคัดเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียน ผู้บริหารในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด มีนโยบาย คือ จัดให้ตรงกับหน่วยการเรียนรู้ และมีความเหมาะสมกับกิจกรรมและวัยของเด็ก จัดทำขึ้นเองจากวัสดุเหลือใช้ และโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น เน้นสื่อที่สำเร็จรูปให้สอดคล้องกับหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

วิธีดำเนินงานในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด มอบหมายให้ครูเป็นผู้จัดทำและเป็นผู้เสนอความต้องการว่าต้องการสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนประเภทไหน

โภชนาการและการบริการด้านอาหาร ผู้บริหารในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด มีนโยบาย คือ เน้นเรื่องคุณค่าทางอาหารให้ได้รับสารอาหารครบทั้ง 5 หมู่ เป็นอาหารพื้นบ้าน ถูกสุขลักษณะ มีความสะอาดและปลอดภัยสำหรับเด็ก และเป็นไปตามความต้องการของเด็ก

วิธีดำเนินงานในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด มอบหมายให้ผู้ดูแลในเรื่องอาหารเป็นผู้จัดการ

ปัญหาที่พบในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน คือ ผู้ที่ได้รับมอบหมายในการจัดทำอาหารไม่มีความรู้ในการทำอาหาร และจัดทำอาหารโดยที่ไม่ตรงตามความต้องการตามนโยบายที่กำหนดไว้

วิธีการแก้ปัญหา มีการพูดคุย ครูร่วมช่วยกันดูแลในเรื่องอาหารและจัดส่งแม่ครัวเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการทำอาหาร

ความปลอดภัย ผู้บริหารในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด มีนโยบาย คือ ป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นกับเด็กในทุกๆ สถานที่

วิธีดำเนินงานในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด มอบหมายให้ครูดูแลเด็กอย่างทั่วถึงในบริเวณต่างๆ ภายในโรงเรียน และคอยอธิบายให้เด็กทราบถึงความปลอดภัยในบริเวณศูนย์และจัดสร้างรั้วล้อมรอบบริเวณศูนย์ ซ่อมแซม ปรับปรุงเครื่องเล่นที่ก่อให้เกิดอันตรายได้

3.2 นโยบายและวิธีดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกิจกรรม

การจัดกิจกรรม/ประสบการณ์การเรียนรู้ ผู้บริหารในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด มีนโยบาย คือ เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง ให้เด็กได้เล่นเพื่อเกิดการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอนในรูปแบบเตรียมความพร้อม อีกทั้งโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่นยังเน้นให้ปลูกฝังคุณธรรม

วิธีดำเนินงานในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด มอบหมายให้ครูรับผิดชอบ โดยให้ครูใช้เทคนิควิธีการของแต่ละคนตามความถนัดและให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่กำหนด

ปัญหาที่พบในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น คือ ในบางครั้งครูลืมปฏิบัติในบางส่วนที่ถูกกำหนดไว้ให้ปฏิบัติในทุกๆ วัน วิธีการแก้ปัญหา โดยชี้แจงและแนะนำให้ครูได้ปฏิบัติโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน พบปัญหา คือ ในการจัดกิจกรรมครูไม่ค่อยนำสื่อ อุปกรณ์ที่ตรงกับหน่วยการเรียนรู้ และมีผู้ปกครองไม่เข้าใจในระบบการจัดการเรียนการสอน แก้ปัญหา โดยคอยดูแล และมีการจัดประชุมพูดคุยถึงปัญหาให้คำแนะนำ และข้อเสนอแนะต่างๆ และจัดให้มีการประชุมผู้ปกครองชี้แจงให้ผู้ปกครองเข้าใจ และศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดสังกัดกรมการศาสนา พบปัญหา คือ ครูเน้นการสอนเขียน อ่านมาก แก้ปัญหา โดยใช้วิธีการแนะนำบอกผลที่จะเกิดขึ้นในการเน้นเขียน อ่าน

การจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียน ผู้บริหารในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด ส่วนใหญ่มีนโยบาย คือ จัดให้เป็นตามมุมประสบการณ์ต่างๆ เด็กหยิบจับใช้งานได้สะดวกสบาย

วิธีดำเนินงานในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด มอบหมายให้ครูเป็นผู้จัดการในเรื่องการจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนภายในห้องเรียนตามความสามารถของแต่ละบุคคล

3.3 นโยบายและวิธีดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านบุคคล

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครู ผู้บริหารในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด มีนโยบาย คือ ให้เป็นไปอย่างอบอุ่น และมีความไว้วางใจในตัวครู ไม่มีการลงโทษเด็ก ตีเด็ก

วิธีดำเนินงานในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด มอบหมายให้ครูเป็นผู้ดูแลและหาวิธีการในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเด็ก

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก ผู้บริหารในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด มีนโยบาย คือ ให้เด็กอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและอยู่ในสังคมได้อย่างไม่มีปัญหา

วิธีดำเนินงานในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด มอบหมายให้ครูคอยดูแล ใช้เทคนิควิธีการต่างๆ ในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กได้ทำงานร่วมกัน และให้ครูทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครอง ผู้บริหารในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด มีนโยบาย คือ ให้มีความเคารพต่อผู้ปกครอง และให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และ ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เน้นเรื่องมารยาท การไหว้ การพูดจาให้ไพเราะ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ปกครองเข้าถึงผู้ปกครองให้มากที่สุดในช่วงที่ผู้ปกครองมารับมาส่งเด็กถ้ามีปัญหาต้องรีบแก้ไขทันที

วิธีดำเนินงานในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด มอบหมายให้ครูเป็นผู้ปฏิบัติ ใช้เทคนิควิธีการต่างๆ ในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ปกครอง

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับครู ผู้บริหารในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด มีนโยบาย คือ ให้มีความเคารพซึ่งกันและกัน อยู่ร่วมกันอย่างพี่น้อง มีความสามัคคี

วิธีดำเนินงานในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด มอบหมายให้ครูเป็นผู้ปฏิบัติใช้เทคนิควิธีการต่างๆ ในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อครูด้วยกัน และจัดประชุมสังสรรค์เดือนละครั้ง ถ้ามีปัญหาเกิดขึ้นผู้บริหารเข้ามาดูแลและไกล่เกลี่ยแก้ไขปัญหา

4. การจัดสภาพแวดล้อม

4.1 สภาพแวดล้อมทั่วไป

โรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด หน่วยงานต้นสังกัดไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมแต่มีการสนับสนุนในเรื่องงบประมาณและเข้ามาตรวจสอบควบคุมดูแล มีการใช้อาคารสถานที่อื่นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งเป็นบริเวณที่อยู่ใกล้ๆ กับโรงเรียน เช่น สวนสาธารณะ มีวิธีดำเนินการจัดหาสื่อการเรียนการสอน โดยจัดของงบประมาณจากหน่วยงานต้นสังกัด

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนที่จัดหาโดยครูจัดทำขึ้นเองโดยใช้เศษวัสดุเหลือใช้ และจัดซื้อสื่อในบริษัทหรือร้านค้าด้วยตัวเองโดยให้ครูร่วมช่วยตัดสินใจ และจัดให้ครูเป็นผู้เสนอมาให้ผู้บริหารและผู้บริหารเป็นผู้จัดซื้อ และคัดเลือกจากบริษัทของเล่นที่เข้ามาเสนอในโรงเรียน

ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด คือ งบประมาณได้น้อย และของที่ได้ไม่ตรงตามคุณสมบัติที่ต้องการ สื่อมีราคาแพง

วิธีการแก้ปัญหา โดยใช้สื่อของเดิมที่มีอยู่ และจัดทำขึ้นมาเอง และประยุกต์ใช้ของเดิมที่มีอยู่

4.2 การส่งเสริมความรู้ความสามารถในการจัดสภาพแวดล้อม

ผู้บริหารในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด มีการจัดส่งครูเข้ารับการอบรมจากหน่วยงานต่างๆ ส่วนมากเกี่ยวกับเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดทำสื่อการเรียนการสอน

ปัญหาที่พบในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน คือ ครูที่เข้ารับการอบรมนำมาถ่ายทอดให้เพื่อนครูไม่ชัดเจนได้ไม่ครบถ้วนตามที่ได้เข้ารับการอบรม มีวิธีแก้ปัญหาโดยการจัดประชุมพูดคุยว่าควรจะเป็นอย่างไรต่อไป—และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน พบปัญหา คือ ครูเข้าฟังอบรมแล้วไม่นำมาปฏิบัติ มีวิธีการแก้ปัญหา คือ จัดให้ครูเข้ารับการอบรมบ่อย ๆ และเมื่อกลับมาถ่ายทอดให้เพื่อนครูฟังเลย และผู้บริหารคอยดูแลและสังเกตว่านำมาปฏิบัติหรือไม่และถ้ายังไม่ปฏิบัติก็จะมีการพูดคุยเสนอแนะให้ปฏิบัติ และบางโรงเรียนหลังจากอบรมให้เขียนบันทึกรายงานการอบรมว่าควรทำอะไร และ จัดให้มีฝ่ายประเมินผลและติดตามคอยสังเกตว่าครูปฏิบัติหรือไม่

4.3 การจัดสรรงบประมาณในการจัดสภาพแวดล้อม

ผู้บริหารโรงเรียนสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน และศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดสังกัดกรมการศาสนา โดยเป็นผู้ตั้งงบประมาณและเขียนเป็นรายงานส่งต่อให้หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานต้นสังกัดเป็นผู้พิจารณาจัดส่งมาให้

ผู้บริหารในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน มอบหมายให้แต่ละฝ่ายเป็นผู้เขียนแผนงานที่ต้องการค่าใช้จ่ายให้ผู้บริหารทราบและผู้บริหารจะเป็นผู้พิจารณาด้วยตัวเอง และปัญหาที่พบ คือ เงินที่ใช้จ่ายไม่คุ้มค่ากับแผนงานที่จัดทำขึ้น มีวิธีการแก้ปัญหา โดยครั้งต่อไปให้ครูศึกษาและคิดงบประมาณให้คุ้มค่ามากที่สุด

5. การกำกับดูแลติดตามผลของการจัดสภาพแวดล้อม

5.1 วิธีการประเมินสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

ผู้บริหารในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด มีวิธีการประเมิน โดยใช้วิธีการสังเกตด้วยตัวเอง และตัวครูร่วมช่วยกันคิดปรับปรุงและดูแล

5.2 วิธีการประเมินสภาพแวดล้อมด้านกิจกรรม

ผู้บริหารในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด มีวิธีการประเมิน โดยใช้วิธีการสังเกตครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ใช้การทดสอบเด็กโดยการสนทนาซักถาม และดูผลตอบกลับจากผู้ปกครองโดยการสนทนาซักถาม

5.3 วิธีการประเมินสภาพแวดล้อมด้านบุคคล

ผู้บริหารในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด มีวิธีการประเมินจากการสังเกตพฤติกรรมของครูและเด็ก สอบถามจากผู้ปกครอง

6. การประสานงานระหว่างผู้บริหารกับครูในเรื่องการจัดสภาพแวดล้อม จากการสัมภาษณ์ครูอนุบาล

6.1 การประสานงานระหว่างผู้บริหารกับครูในการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด ในเรื่อง

อาคารสถานที่ โดยมีการเสนอต่อผู้บริหารได้โดยตรง และมีการจัดประชุมเป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้พูดคุยถึงความต้องการและปัญหาที่เกิดขึ้นให้ผู้บริหารทราบและร่วมช่วยกันคิดแก้ปัญหา

การคัดเลือกสื่อ ผู้บริหารในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน มอบหมายให้ครูเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกสื่อด้วยตัวเองและเขียนรายงานหรือเสนอต่อผู้บริหารให้ทราบและพิจารณา

ผู้บริหารในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดสังกัดกรมการศาสนา ทางหน่วยงานต้นสังกัดเป็นผู้กำหนดจัดส่งสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ มาให้ถ้าครูพบปัญหาหรือมีข้อเสนอแนะสามารถพูดคุยกับผู้บริหารได้โดยตรง

โภชนาการและการบริการด้านอาหาร ผู้บริหารในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด มอบหมายให้ครูกับฝ่ายแม่ครัวเป็นผู้จัดการคิรายุอาหารและนำเสนอต่อผู้บริหาร

ความปลอดภัย ผู้บริหารและครูในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด ร่วมช่วยกันคิดถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับเด็กและร่วมช่วยกันคิดหาวิธีป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายกับเด็ก และมอบหมายให้ครูดูแลเด็กอย่างเต็มที่ และผู้บริหารมีการสังเกตโดยตรง

6.2 การประสานงานระหว่างผู้บริหารกับครูในการจัดสภาพแวดล้อมด้านกิจกรรม

โรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด มีการประสานงานระหว่างผู้บริหารกับครู โดยผู้บริหารมอบหมายให้ครูเป็นผู้จัดกิจกรรมตามความสามารถของแต่ละคนรวมถึงการจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนและถ้ามีกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมใหญ่ๆ เช่น พาเด็กไปศึกษานอกสถานที่ที่ไม่ได้อยู่ในบริเวณโรงเรียนให้เสนอขออนุญาตจากผู้บริหาร อีกทั้งผู้บริหารสังเกตการสอนของครูด้วยตัวเอง

6.3 การประสานงานระหว่างผู้บริหารกับครูในการจัดสภาพแวดล้อมด้านบุคคล

โรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด มีการประสานงานระหว่างผู้บริหารกับครู โดยผู้บริหารมอบหมายให้ครูดูแลซึ่งกันและกันและถ้าพบปัญหาจะมีการจัดประชุมและครูสามารถพูดคุยกับผู้บริหารได้โดยตรงและร่วมช่วยกันคิดแก้ปัญหา

7. การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม จากการสัมภาษณ์ครูอนุบาล

7.1 การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ โดยภาพรวม ในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด พบว่า ครูส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดตกแต่งสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน โดยมีการให้ช่วยกันดูแลความสะอาดในบริเวณรอบนอกอาคารเรียน เครื่องเล่นในสนาม ดูแลต้นไม้ตกแต่งให้ดูสวยงาม

ครูในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด ส่วนใหญ่มีหลักในการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนโดยจัดให้มีมุม/ศูนย์ต่างๆ จัดให้ดูสวยงามและส่งเสริมให้เด็กได้เรียน อีกทั้งครูประจำชั้นบางส่วนในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น และในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน มีการจัดภายในห้องเรียนให้ดูโล่งๆ เพราะเด็กจะได้มีพื้นที่ในการทำกิจกรรมได้อย่างสะดวกสบายและดูเป็นระเบียบเรียบร้อย

ครูในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด ส่วนใหญ่มีการจัดพื้นที่ในการทำกิจกรรมโดยจัดให้เหมาะสมกับกิจกรรมแต่ละกิจกรรมซึ่งมีทั้งให้เด็กนั่งทำกิจกรรมบนพื้นและบนโต๊ะ เพราะสะดวกในการทำกิจกรรมและการเคลื่อนไหวสำหรับเด็กอีกทั้งยังเหมาะสมกับกิจกรรม และครูในโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่นบางแห่งมีการจัดให้เป็นพื้นที่โล่งๆ และจัดให้มีโต๊ะเก้าอี้ให้เด็กได้เลือกนั่งทำกิจกรรมด้วยตัวเอง เพราะให้เด็กทำกิจกรรมได้อย่างสบายใจและทำตามที่ใจตัวเองต้องการ

ครูในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด ส่วนใหญ่ มีการคัดเลือกสื่อสำหรับใช้ในการเรียนการสอน โดยเลือกให้ตรงกับหน่วยการเรียนรู้ เน้นของจริงที่สามารถจัดหามาได้ และเหมาะสมกับวัยของเด็ก

ครูในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด ส่วนใหญ่มีการจัดวางสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ภายในห้องเรียน มีการจัดให้เข้ามมต่างๆ ให้อยู่ในระดับที่เด็กสามารถหยิบจับได้อย่างสะดวก และครูอนุบาลบางท่านจัดให้อยู่บนชั้นวางของให้พ้นจากมือเด็ก เพราะให้ดูเรียบร้อยสะดวกในการเก็บวัสดุ อุปกรณ์เข้าที่ และมีการจัดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ไว้ในตู้อย่างมิดชิด อีกทั้งมีครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมการพัฒนาชุมชนบางแห่ง มีการจัดวางสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนไว้บนชั้นโดยให้มีผ้าคลุมปิดไว้อย่างมิดชิดถ้าเมื่อถึงกิจกรรมครูก็จะนำสื่อออกมาให้เด็กได้ใช้ เพราะสะดวกในการเก็บ ให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและทำให้ไม่มีฝุ่นเกาะติดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียน

ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด คือ เด็กนำสื่อ วัสดุ ไปใช้แล้วนำกลับมาวางคืนไม่ถูกที่และมีสื่อปะปนกัน และมีวิธีการแก้ปัญหา โดยอธิบายและแนะนำให้เด็กฟังว่าต้องเก็บตรงไหนและครูเป็นผู้คอยควบคุมดูแล โดยต้องได้รับอนุญาตจากครูก่อนจึงเข้าไปเล่นในมุมหรือศูนย์นั้นได้

ครูในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด ทุกคนมีการแลกเปลี่ยนสื่อกันภายในสายชั้นเดียวกัน ส่วนมากเป็นสื่อประเภทบัตรคำ หนังสือนิทาน รูปภาพต่างๆ ที่เกี่ยวกับหน่วยการเรียนรู้ ครูอนุบาลส่วนมากมีการจัดนำสื่อท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรมเป็นจำพวกผลไม้ที่อยู่ในชุมชนของเด็กและสิ่งของหรืออาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดหรือในพื้นที่นั้นๆ และครูมีการสังเกตเด็กในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ ส่วนมากเด็กชอบเล่นไม้บล็อก มุมบ้านหรือสื่อบทบาทสมมติ เครื่องเล่นสัมผัส ตัวต่อ

7.2 การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกิจกรรม

ครูในโรงเรียนและศูนย์ทั้ง 4 สังกัด ส่วนใหญ่มีหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ จัดให้ตรงตามความสนใจของเด็ก ให้ตรงกับหน่วยการเรียนรู้และเหมาะสมกับระดับอายุของเด็ก

ครูในโรงเรียนและศูนย์ทั้ง 4 สังกัด มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความปลอดภัย ให้เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินและได้แสดงความสามารถของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ และครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้การสอนแบบอภิปราย เล่านิทาน เพลง

ครูในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด มีความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กระดับอนุบาลมีข้อดีและข้อเสีย

ข้อดี คือ ได้ทราบถึงพัฒนาการของเด็กแต่ละคน และเด็กได้เรียนรู้ในกิจกรรมที่ครูจัดขึ้น และเรียนรู้ว่าความสามารถของครูเป็นอย่างไรควรมีการปรับปรุงหรือไม่

ข้อเสีย คือ ครูเหนื่อยในการจัดเตรียมอุปกรณ์ การจัดกิจกรรมและการดูแลเด็ก

7.3 การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านบุคคล

ในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด พบว่า ครูในโรงเรียนและศูนย์ทั้ง 4 สังกัด มีวิธีการสร้างปฏิสัมพันธ์กับเด็กระดับอนุบาล โดยพูดจาไพเราะ แสดงความรักเป็นกันเองและความคุ้นเคยให้กับเด็ก โดยแสดงการโอบกอด การสนทนาซักถาม ให้ความดูแลและเอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอ ไม่วางกฎระเบียบของห้องเรียนมากเกินไป

ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน พบปัญหา คือ เด็กก้าวร้าว พูดจาไม่ไพเราะและไม่เชื่อฟังและไม่ปฏิบัติตามกฎกติกาของห้องเรียน มีวิธีการแก้ปัญหาโดยให้การดูแลอย่างใกล้ชิดและใช้คำพูดโน้มน้าวใจให้เด็กเริ่มค่อยๆ ปฏิบัติตาม และครูเป็นผู้แสดงแบบอย่างที่ดีให้เด็กพบเห็น โดยใช้คำพูดที่ไพเราะ

ครูในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด มีวิธีการปฏิบัติให้เด็กกับเด็กมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน โดยการใช้การพูดโน้มน้าวใจให้เด็กเข้าใจและรักกัน และใช้วิธีการจัดกิจกรรมให้เด็กทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มและสลับเปลี่ยนกลุ่มไปเรื่อยๆ โดยครูเป็นผู้จัดให้ซึ่งให้เด็กที่อ่อนอยู่กับเด็กที่เก่ง และใช้คำกลอน เพลง นิทาน รูปภาพที่เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันเป็นสื่อในการส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ในการอยู่ร่วมกัน

ครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกับศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดสังกัดกรมการศาสนา ส่วนใหญ่ พบปัญหา คือ เด็กไม่ยอมเข้ากลุ่มและเด็กคือมากชอบแกล้งเพื่อน มีวิธีการแก้ปัญหา โดยเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิดและใช้คำพูดในการโน้มน้าวใจเด็กให้เป็นไปในทางที่ดี

ครูในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด มีวิธีการสร้างปฏิสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนร่วมงาน โดย มีการสนทนา ซักถาม ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปรึกษาร่วมกันเมื่อมีปัญหาและร่วมช่วยกันแก้ปัญหา ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น เคารพซึ่งกันและกัน

ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน พบปัญหา คือ มีการเอาเปรียบ ในหน้าที่ความรับผิดชอบ มีวิธีการแก้ปัญหา โดยการบอกกล่าวตักเตือน

ครูในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด มีวิธีการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครองเด็กระดับอนุบาลที่อยู่ในชั้นเรียน โดยทักทาย สนทนาซักถามในเรื่องที่เกี่ยวกับตัวเด็กด้วยคำพูดที่ไพเราะด้วยหน้าตายิ้มแย้มและเป็นกันเอง และรับฟังปัญหาจากผู้ปกครองพร้อมกับยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ปกครอง และครูในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดสังกัดกรมการศาสนามีการจัดให้เข้าไปเยี่ยมบ้านผู้ปกครองอย่างไม่เป็นทางการ ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ ผู้ปกครองเกิดการเข้าใจผิดและไม่ยอมถามจากครูโดยตรง มีวิธีแก้ไขโดยการเชิญผู้ปกครองมาพบและอธิบายให้ทราบและเข้าใจ

8. สภาพการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม จากการสำรวจ

8.1 การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด โดยภาพรวม สรุปได้ดังนี้

การจัดพื้นที่และบริเวณที่ใช้สอย

โรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด ส่วนใหญ่มีพื้นที่ว่างนอกรอาคารและในตัวอาคารไว้สำหรับการเล่นด้วยกล้ำมเนื้อไม้ใหญ่ มีพื้นที่นอกรอาคารมีลักษณะพื้นผิวที่หลากหลายก่อให้เกิดการเล่นในรูปแบบต่างๆ มีพื้นที่นอกรอาคารโดยมีต้นไม้ให้ร่มเงา มีทางระบายน้ำ มีการระบายอากาศที่สามารถควบคุมได้ซึ่งมีหน้าต่างเปิด/ปิดได้ และมีการติดตั้งพัดลมเพดานไว้ทุกห้องเรียน มีพื้นที่ที่เอื้ออำนวยต่อการเคลื่อนไหวเพื่อพัฒนากล้ำมเนื้อไม้ใหญ่ไว้สำหรับเด็กเป็นกลุ่มใช้ได้โดยง่าย เช่น อยู่ใกล้ห้องเรียน มีการจัดเตรียมพื้นที่เล่นทรายในบริเวณภายนอกอาคารแต่ไม่让孩子เข้าไปเล่นเพราะต้องดูแลสุขภาพอากาศที่เหมาะสม ไม่มีห้องนอนที่แยกออกมาเป็นสัดส่วนให้อุ่นในห้องเรียน ไม่มีพื้นที่ในตัวอาคารที่เอื้อต่อการใช้สำหรับเด็กพิเศษ ไม่มีพื้นที่พักผ่อนเป็นบริเวณที่เอื้ออำนวยให้เด็กได้ใช้เป็นเวลานาน ไม่มีพื้นที่พักผ่อนที่ไม่ถูกใช้ในกิจกรรมการเล่นหรือออกกำลังกาย ไม่มีการจัดพื้นที่ในการทำกิจกรรมให้เป็นสัดส่วน และไม่มีการจัดบริเวณภายในห้องเรียนให้มีที่ว่างพอที่จะสนทนาเป็นรายบุคคล และส่วนใหญ่ไม่มีการจัดพื้นที่ที่ถูกจัดแยกไว้ต่างหากสำหรับการเล่นของเด็ก 1 คน หรือ 2 คน เพื่อป้องกันการรบกวนจากเด็กคนอื่น ไม่มีห้องอาหารที่ถูกสุขลักษณะ ไม่มีการจัดแยกห้องน้ำให้เป็นสัดส่วนสำหรับผู้ใหญ่โดยเฉพาะ ซึ่งโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จัดให้มีการแยกห้องน้ำสำหรับเด็กออกมาเป็นสัดส่วน จัดให้มีห้องอาหารที่ถูกสุขลักษณะ ทำความสะอาดง่าย ปลอดภัย และมีเนื้อที่พอเพียงกับจำนวนผู้ใช้ และมีห้องพัสดุ มีที่เก็บของอย่างเป็นระเบียบ มีแสงสว่างเพียงพอ

โรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนบางแห่งที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีพื้นที่ว่างนอกรอาคารและในตัวอาคารไว้สำหรับการเล่นด้วยกล้ำมเนื้อไม้ใหญ่ แต่มีการใช้สนามร่วมกับเด็กระดับประถมศึกษา

ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดสังกักรมการศาสนาบางแห่ง มีการจัดพื้นที่ในตัวอาคารโดยใช้ศาลาวัดเป็นที่จัดกิจกรรม และมีพื้นที่นอกอาคารที่กว้างขวางแต่ไม่มีความปลอดภัยเพราะมีจำนวนต้นไม้อยู่ในจำนวนมาก มีพื้นที่นอกตัวอาคารมีลักษณะพื้นผิวที่ไม่หลากหลายซึ่งมีพื้นผิวที่เป็นพื้นดินอย่างเดียว มีพื้นที่นอกตัวอาคารโดยมีต้นไม้ให้ร่มเงา ไม่มีการระบายอากาศที่สามารถควบคุมได้ ซึ่งมีหน้าต่างเปิดปิดได้ และมีห้องน้ำที่ครูและเด็กใช้ร่วมกัน

การจัดประเภทเครื่องใช้

โรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด ครูส่วนใหญ่จัดให้มีเครื่องครุภัณฑ์ที่นำมาใช้ในกิจวัตรประจำวันได้สะดวกและเพียงพอ มีขนาดเหมาะสมกับเด็ก เช่น เพล ที่เก็บสื่อ ชั้นวางของ และมีความแข็งแรงได้รับการซ่อมแซมอย่างดี มีการติดตั้งอ่างล้างมือที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็กและติดตั้งในระดับที่เด็กใช้งานได้สะดวก จัดให้มีอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กในแต่ละประเภทที่จัดไว้ให้เด็กได้ใช้ เช่น ของเล่นตัวต่อชิ้นเล็กๆ สื่อศิลปะ สีเทียน กรรไกร ของเล่นสัมผัสอื่นๆ รูปตัดต่อจิ๊กซอ มีสื่อสำหรับการเล่นบทบาทสมมุติที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการเรียนรู้ของเด็ก มีสื่อคณิตศาสตร์หลายประเภทที่เหมาะสมกับพัฒนาการถูกจัดวางไว้ เช่น สื่อสำหรับการนับ การวัด การเรียนรู้เกี่ยวกับรูปทรงและขนาด จัดให้มีสื่อที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มอายุของเด็ก จัดแสดงสื่อให้อยู่ในระดับสายตาเด็ก และมีอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน เช่น โทรศัพท์ หมายเลขโทรศัพท์กรณีเกิดเหตุฉุกเฉินต่างๆ มีเครื่องปฐมพยาบาล รถรับส่ง ไม่จัดให้มีอุปกรณ์เสริมการสื่อสารที่เด็กหยิบใช้ง่ายอยู่ภายในแต่ละศูนย์/มุมต่างๆ เช่น มีตุ๊กตาต่างๆ ในบริเวณศูนย์บล็อก มีหุ่นมือและกระดานผ้าสำลีในศูนย์หนังสือ และไม่มีการจัดเตรียมวิดิทัศน์ คอมพิวเตอร์ในการเลือกทำกิจกรรมในศูนย์/มุม

โรงเรียนสังกัดสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่นกับสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ส่วนใหญ่ มีเครื่องอำนวยความสะดวกในการรับประทานอาหาร/อาหารว่าง มีเครื่องใช้สำนักงานที่จัดไว้เป็นอย่างดีสำหรับการใช้ในการบริหารงาน เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องตอบรับโทรศัพท์ อีเอ็มดี และมีแฟ้มเอกสารและชั้นวางของให้ใช้

ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดสังกักรมการศาสนา เครื่องครุภัณฑ์ที่นำมาใช้ในกิจวัตรประจำวันมีจำนวนน้อย ไม่มีแฟ้มเอกสาร ไม่มีของเล่นที่นุ่มนวลและสะดวกเหมาะสมกับเด็ก ไม่มีหนังสือสื่อด้านภาษาที่ถูกจัดไว้ในรูปของศูนย์/มุมการอ่าน ไม่มีอุปกรณ์ประกอบการเล่นทราย ศูนย์บางแห่งจัดแสดงสื่อให้อยู่ในระดับสายตาเด็ก และมีอุปกรณ์ที่จำเป็นเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน อีกทั้งไม่มีเครื่องใช้สำนักงานในการบริหารงาน เช่น คอมพิวเตอร์ เครื่องตอบรับโทรศัพท์ อีเอ็มดี

การปฏิบัติในเรื่องสุขภาพอนามัย

โรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด ครูส่วนใหญ่ไม่มีการสูบบุหรี่ในบริเวณที่ดูแลเด็ก มีการล้างมืออย่างเพียงพอหลังจากที่เช็ดน้ำมูก เล่นกับสัตว์หรือเมื่อมือสกปรกหลังจากเข้าห้องน้ำ และก่อนรับประทานอาหาร มีการปฏิบัติตัวเพื่อลดการแพร่กระจายเชื้อโรคลงได้ เช่น แยกเด็กที่ป่วยด้วยโรคติดเชื้อออกไปหรือมีการเรียกให้ผู้ปกครองมารับเมื่อเด็กไม่สบายมาก มีครูเป็นแม่แบบที่ดีในการรับประทานอาหารเช้าที่มีประโยชน์ต่อร่างกายเมื่ออยู่ต่อหน้าเด็ก และสอนให้เด็กรู้จักการปฏิบัติด้านสุขภาพอนามัยได้เองตามลำพัง และมีครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนบางแห่ง ไม่มีครู/ผู้ดูแลเด็กเป็นแม่แบบที่ดีในการรับประทานอาหารเช้าที่มีประโยชน์ต่อร่างกายเมื่ออยู่ต่อหน้าเด็ก เช่น ดื่มน้ำอัดลมในขณะที่รอผู้ปกครองมารับเด็ก

การปฏิบัติตัวในเรื่องความปลอดภัย

โรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด มีการดูแลความปลอดภัยของเด็กทั้งภายในและภายนอกอาคารอย่างทั่วถึง ครูมีการป้องกันอันตรายที่เกิดขึ้น เช่น เช็ดพื้นที่ในบริเวณที่เปียกและครูอธิบายถึงเหตุผลที่ต้องใช้กฎเกณฑ์เพื่อความปลอดภัยให้เด็กได้เข้าใจ

ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดสังกัดกรมการศาสนา พบสิ่งที่สามารถก่อให้เกิดอันตรายได้คือ มีเสาดั่งอยู่กลางห้องเรียน และมีจำนวนต้นไม้มากอยู่ภายนอกอาคารเรียน

8.2 การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกิจกรรม ในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด

- ตารางกิจวัตรประจำวัน

โรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด ครูส่วนใหญ่มีการจัดตารางประจำวันซึ่งเป็นที่คุ้นเคยของเด็กในแต่ละวัน เช่น การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันและทำกิจกรรมต่างๆ เมื่อเทียบเคียงกันแล้วมีระดับเดียวกันทุกวัน มีตารางเวลาที่เขียนกำหนดติดประจำห้องและมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน จัดให้มีกิจกรรมการเล่นในแต่ละวันเพื่อพัฒนาทั้งกล้ามเนื้อใหญ่และมัดเล็ก มีกิจกรรมการเล่นในแต่ละวันที่มีความหลากหลายทั้งการเล่นที่ครูชี้แนะและการเล่นที่เด็กเป็นผู้ริเริ่ม จัดให้มีตารางการนอนหลับ/พักผ่อนมีความเหมาะสมกับเด็กส่วนใหญ่ มีครูดูแลอย่างทั่วถึงในห้องตลอดช่วงที่เด็กนอนหลับ/พักผ่อน และมีสิ่งทำให้เด็กได้ผ่อนคลาย เช่น ของเล่นสำหรับให้เด็กถอดเพลงเบาๆ ลูบหลังเด็ก ครูจัดตารางประจำวันที่ให้ความสมดุลระหว่างกิจกรรมที่ถูกกำหนดไว้โดยไม่มีการยืดหยุ่นต้องเป็นไปตามเวลาตามตารางที่กำหนดไว้ ไม่จัดให้เด็กได้มีส่วนช่วยเหลือระหว่างมื้ออาหารหลัก/อาหารว่าง เช่น จัดโต๊ะ เสิร์ฟอาหาร ทำความสะอาดโต๊ะ เนื่องจากครูเป็นผู้จัดทำให้กับเด็ก ในระหว่างมื้ออาหารหลักครูไม่มีการส่งเสริมในเรื่องการสนทนาระหว่างรับประทานอาหาร อีกทั้งไม่มีการจัดเตรียมกิจกรรมสำหรับเด็กที่ตื่นก่อนเด็กคนอื่นหรือไม่ยอมนอน

ลักษณะกิจกรรมประจำวัน

โรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด ครูส่วนใหญ่มีการจัดศูนย์/มุมแต่ละบริเวณในลักษณะที่เด็กใช้ได้เอง เช่น บริเวณชั้นวางของเปิดโล่ง มีการจัดกิจกรรมโดยเล่านิทานให้เด็กฟังเป็นประจำทุกวัน

มีการจัดกิจกรรมให้เด็กปั่นดินน้ำมันอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง จัดกิจกรรมเคลื่อนไหวอย่างน้อย สัปดาห์ละ 1 ครั้ง มีการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหว การเดินร่าอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง มีการใช้ กิจกรรมประจำวันเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ และมีการประเมินกิจกรรมเด็กอย่าง สม่ำเสมอว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ ไม่มีการปรับเปลี่ยนสื่อหรือเสริมกิจกรรมในศูนย์/มุม ประสบการณ์ ไม่มีการจัดกิจกรรมดนตรีทั้งแบบที่เป็นกิจกรรมกลุ่มในแต่ละวัน ไม่มีการเชิญชวน แยกคนสำคัญให้เล่นเครื่องดนตรีให้เด็กฟัง และไม่มีการจัดกิจกรรมการเล่นน้ำเล่นทรายสำหรับเด็ก อย่างน้อย 1 ชั่วโมง ในแต่ละวัน

8.3 การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านบุคคล

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก

โรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด ครูส่วนใหญ่มีการทักทายเด็กอย่างอบอุ่นเป็นรายบุคคล เช่น ครู/ผู้ดูแลเด็กแสดงความยินดีที่ได้เห็นหน้าเด็ก ยิ้ม ใช้น้ำเสียงที่อบอุ่นกับเด็ก มีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างครูกับเด็กในทางบวก เช่น ครูเข้าปลอบเด็กเมื่อเด็กเศร้าหรือได้รับบาดเจ็บ แสดงความชื่น ชมต่อทักษะใหม่ๆ ของเด็ก ใช้น้ำเสียงที่แสดงออกเป็นมิตร มีการดูแลเด็กทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และให้ความสำคัญกับความต้องการของเด็กแต่ละคนโดยคำนึงถึงความหลากหลายของพื้นฐาน มีการ ปรับการดูแลเอาใจใส่กับกลุ่มเด็กให้เหมาะสมกับความแตกต่างในเรื่องวัยและความสามารถ เช่น เด็ก เล็กหรือเด็กชนได้รับการกำกับดูแลใกล้ชิดมากกว่าเด็กโต มีการตอบสนองต่อพฤติกรรมเด็กอย่างคง เส้นคงวา เช่น ครูแต่ละคนใช้ข้อตกลงเดียวกันและวิธีการเดียวกันและข้อตกลงมีการปฏิบัติตามโดย เด็ก มีการแสดงการยอมรับเด็ก เช่น ตั้งใจฟังและสบตา ให้ความยุติธรรมเสมอหน้าไม่ลำเอียง ครู/ผู้ ดูแลเด็กดูว่าเรiringเมื่ออยู่กับเด็ก อีกทั้งยังส่งเสริมพัฒนาการด้านการให้การยอมรับซึ่งกันและกันระหว่าง เด็กและผู้ใหญ่ เช่น ครู/ผู้ดูแลเด็กรอนกระทั้งเด็กถามคำถามให้จบเสียก่อนจึงค่อยพูดตอบและ สนับสนุนให้เด็กมีสมาธิในการฟังผู้ใหญ่พูด มีการกำกับดูแลของครูโดยไม่มีการลงโทษและ การควบคุมเป็นไปอย่างมีเหตุมีผล และมีโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่นกับศูนย์อบรม เด็กก่อนเกณฑ์ในวัดสังกัดกรมการศาสนาในบางแห่ง มีการลงโทษเด็กด้วยวิธีการตีเบาๆ ด้วยไม้ บรรทัด

โรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดกรมการพัฒนา ชุมชน และศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดสังกัดกรมการศาสนาในบางแห่ง ครูมีการช่วยให้เด็กได้ พัฒนาปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในแง่บวก เช่น ช่วยเด็กต่อแถวเล่นเครื่องเล่นสนาม ชวนให้เล่นม้าโยก

ปฏิสัมพันธ์ในหมู่เด็ก

โรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด ครูทุกคนมีการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ในหมู่เพื่อน ยอมให้เด็ก เคลื่อนไหวไปมาได้อิสระจนถึงการจับกลุ่มและการมีปฏิสัมพันธ์เกิดขึ้นเองได้ตามธรรมชาติ มีครู/ผู้ดูแลเด็กกระจับปฏิสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บและเป็นไปในทางลบ เช่น หยุดการ ล้อเลียนชื่อ การต่อสู้ มีปฏิสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนในทางบวกปรากฏให้เห็น มีครู/ผู้ดูแลเด็กช่วยให้

เด็กพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมที่ควรปฏิบัติต่อเพื่อน เช่น ช่วยให้เด็กได้พูดคุยแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นแทนการให้ต่อสู้ ชักจูงให้เด็กที่แยกตัวออกมา รู้จักที่จะเข้าหาเพื่อน ช่วยให้เด็กรู้จักเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น

ปฏิสัมพันธ์ครูกับครู

โรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด ครูส่วนใหญ่มีการดูแลเด็กโดยไม่นำความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างครูเข้ามามีผลกระทบต่อหน้าที่ที่รับผิดชอบ มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของครูเป็นไปอย่างยุติธรรม มีการปฏิสัมพันธ์ของครูเป็นไปในทางบวกและเต็มไปด้วยความอบอุ่นและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีการแบ่งความรับผิดชอบของครูแต่ละคนอย่างเด่นชัดในการปฏิบัติงาน เช่น ครูคนหนึ่งเตรียมอุปกรณ์การเล่นในขณะที่อีกคนคอยรับเด็ก มีการส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ที่ดีในหมู่สมาชิกครู เช่น จัดให้มีการพบปะสังสรรค์ การกระตุ้นให้สมาชิกครูเข้าร่วมการประชุมทางด้านวิชาชีพ มีการสื่อสารเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานบางประการที่จำเป็นต่อการตอบสนองความต้องการของเด็ก เช่น ครูทุกคนรู้ว่าเด็กมีอาการแพ้อะไร และมีการสื่อสารข้อมูลของเด็กในหมู่ระหว่างครูในแต่ละวัน เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับตารางกิจกรรมการเล่นที่จัดขึ้นสำหรับเด็กเฉพาะกลุ่ม

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครอง

โรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด ครูส่วนใหญ่ให้ผู้ปกครองมาส่งเด็กภายในห้องเรียน ครู/ผู้ดูแลเด็กกล่าวคำทักทายผู้ปกครองอย่างอบอุ่น ผู้ปกครองได้รับข้อมูลการบริหาร โปรแกรมของเด็กอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ค่าเล่าเรียน เวลาในการให้บริการ มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวกับครูแสดงให้เห็นถึงความเกรงใจและเป็นไปในทางบวก มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็กระหว่างครูและผู้ปกครองมาก เช่น มีการติดต่อกันอย่างไม่เป็นทางการบ่อยครั้ง มีการจัดประชุมผู้ปกครองสำหรับเด็กทุกคนเป็นระยะ มีการพบปะผู้ปกครอง มีจดหมายข่าวข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครอง มีการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนในการกำหนดบทบาทการตัดสินใจเกี่ยวกับโปรแกรมร่วมกับครู เช่น ตัวแทนผู้ปกครองในตำแหน่งกรรมการโรงเรียน และครูยังมีการแนะนำผู้เชี่ยวชาญด้านอื่นๆ ให้กับผู้ปกครองเมื่อมีความต้องการเกิดขึ้น เช่น การช่วยเหลือปัญหาสุขภาพอนามัยของเด็ก

9. พฤติกรรมของครูอนุบาลและพฤติกรรมของเด็กในการจัดสภาพแวดล้อม

ในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน และศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด สังกัดกรมการศาสนา จากการสังเกต

1. การจัดพื้นที่

การจัดแบ่งพื้นที่ทำกิจกรรม

โรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด พบว่า ครูทุกคนมีการจัดพื้นที่บนโต๊ะทำงานของครูเพื่อให้ครูทำงานโดยเฉพาะ โดยภาพรวมเด็กไม่ได้เข้าไปทำกิจกรรมในบริเวณนั้นและเกิดความวุ่นวาย เพราะเด็กต้องเดินไปหยิบอุปกรณ์บนโต๊ะครูและเดินเข้าไปส่งผลงานบนโต๊ะครู

ครูทุกคนจัดพื้นที่โดยไม่มีที่สำหรับให้เด็กทำกิจกรรมเช่นรายบุคคล โดยภาพรวมเด็กทำกิจกรรมได้อย่างไม่ตั้งใจและให้ความสนใจในสิ่งที่อยู่รอบๆ ข้าง แต่ก็มีเด็กบางคนที่ตั้งใจทำกิจกรรมของตนเองจนเสร็จโดยที่ไม่สนใจในสิ่งที่อยู่รอบๆ ข้าง และก็มี การสนทนาระหว่างทำกิจกรรม

ครูทุกคนจัดให้มีพื้นที่ในการทำงานสำหรับเด็กเป็นกลุ่มเล็กๆ โดยภาพรวมเด็กมีการทำกิจกรรมได้อย่างสนุกสนาน โดยมีการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันอีกทั้งยังมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

ครูทุกคนจัดให้มีพื้นที่สำหรับให้เด็กทำกิจกรรมเป็นกลุ่มใหญ่ โดยภาพรวมเด็กมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันและขณะที่เด็กทำกิจกรรมมีความสนุกสนาน

ครูทุกคนจัดให้มีพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมเพียงเล็กน้อย โดยภาพรวมเด็กเข้าไปทำกิจกรรมเกิดการเบียดเสียดและแย่งที่นั่ง ทำให้ดูวุ่นวายในขณะที่ทำกิจกรรมและเด็กทำกิจกรรมได้อย่างไม่ราบรื่น

ครูทุกคนจัดให้มีพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมโดยไม่มีกำหนดขอบเขตที่แน่นอน โดยภาพรวมเด็กเข้าไปทำกิจกรรมในแต่ละพื้นที่ดูวุ่นวายเพราะเด็กเดินไปมาและมีเด็กบางส่วนทำกิจกรรมได้อย่างไม่ราบรื่น อีกทั้งเด็กนำวัสดุ อุปกรณ์มาวางไว้อย่างระเกะระกะทำให้มีวัสดุอุปกรณ์ในแต่ละกิจกรรมปะปนกัน

ครูทุกคนให้มีพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้ล้อมรอบไปด้วยทางเดิน โดยภาพรวมเด็กจะมีการเดินไปมา และบางคนก็วิ่งเล่นกันจนเกิดความวุ่นวายในขณะที่ทำกิจกรรมและทำให้เกิดเสียงดัง

ครูส่วนใหญ่จัดให้มีพื้นที่สำหรับเสนอผลงานของเด็ก โดยภาพรวมเด็กให้ความสนใจเดินเข้าไปดูและมีการพูดคุยกับเพื่อนด้วยกันถึงผลงานของตนเองเป็นการกระตุ้นให้เด็กมีความตั้งใจในการทำกิจกรรมมากยิ่งขึ้น

ครูทุกคนจัดพื้นที่บริเวณกลางห้องหรือฝาผนังห้องเป็นที่รวบรวมข้อความต่างๆ ตารางกิจวัตรประจำวัน โดยภาพรวมเด็กให้ความสนใจเข้าไปดูกันอย่างสนุกสนานและมีการพูดคุยกันในช่วงขณะที่ดูข้อความต่างๆ เป็นการให้เด็กได้เรียนรู้ในเรื่องของภาษาด้านการอ่าน

การจัดวางเครื่องใช้ต่างๆ เพื่อให้เกิดพื้นที่ทำกิจกรรม

ครูทุกคนในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด พบว่า มีการจัดวางชั้นวางของให้ชิดติดกำแพง ไม่มีการจำกัดเนื้อที่ โดยภาพรวมเด็กเกิดการสับสนว่าพื้นที่ตรงไหนสำหรับกิจกรรมอะไรและก่อให้เกิดความวุ่นวาย และเด็กมีการเก็บวัสดุ อุปกรณ์วางไว้ผิดที่และวางอย่างไม่เป็นระเบียบ เด็กทำกิจกรรมได้อย่างไม่ราบรื่นถูกรบกวนจากเด็กคนอื่น

ครูทุกคนจัดพื้นที่สำหรับทางเดิน โดยไม่มีการนำตู้หรือเฟอร์นิเจอร์มาวางเพื่อเป็นการกำหนดทางเดิน โดยภาพรวมเด็กเดินไปมาจนจนวิ่งไปทั่วรอบๆ ห้องทำให้เกิดเสียงดัง และในขณะที่เด็กเปลี่ยนกิจกรรมก่อให้เกิดความวุ่นวายทำให้เกิดการทะเลาะกันระหว่างเด็กด้วยกัน และมีเด็กบางส่วนที่ตั้งใจเดินไปทำกิจกรรมได้อย่างเรียบร้อยและตั้งใจ

ครูทุกคนจัดพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมกลุ่มเล็กๆ โดยไม่มีฉากกั้นแบ่งพื้นที่ โดยภาพรวมเด็กทำกิจกรรมได้อย่างราบรื่นถูกรบกวนจากเด็กคนอื่น ทำให้ไม่มีสมาธิในการทำกิจกรรมเพราะสนใจในสิ่งที่อยู่รอบข้างของตนเอง และก็มีเด็กบางส่วนที่สามารถทำกิจกรรมได้อย่างมีสมาธิและตั้งใจทำกิจกรรมของตนเองจนสำเร็จ

ครูทุกคนจัดพื้นที่สำหรับนำเสนอผลงานของเด็กโดยไม่มีฉากกั้นกำหนดพื้นที่ โดยภาพรวมเด็กให้ความสนใจกับสิ่งอื่นที่อยู่ในบริเวณรอบๆ ห้องเรียน

ครูทุกคนจัดพื้นที่สำหรับทำงาน โดยไม่มีการนำเครื่องใช้มากำหนดขอบเขตของพื้นที่ โดยภาพรวมเด็กเข้ามาทำกิจกรรมได้อย่างไม่ราบรื่น ถูกรบกวนจากเด็กที่อยู่ในกิจกรรมอื่นซึ่งอยู่ในบริเวณใกล้ๆ กัน และเด็กนำวัสดุ อุปกรณ์ไปเล่นที่อื่นและนำมาเก็บวางไว้ผิดที่

ครูส่วนใหญ่จัดวางโต๊ะกับเก้าอี้ให้เด็กนั่งทำกิจกรรมโดยหันหน้าเข้าหากันเป็นรูปวงกลม โดยภาพรวมเด็กมีการสนทนา พูดคุยในขณะที่ทำกิจกรรม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เด็กช่วยกันทำกิจกรรมกันอย่างสนุกสนาน และตั้งใจทำกิจกรรมของตนเองจนสำเร็จ

ครูส่วนใหญ่จัดให้เด็กนั่งทำกิจกรรมบนพื้นห้องเรียนโดยจัดให้เด็กหันหน้าเข้าหากัน โดยภาพรวมเด็กมีการสนทนา พูดคุยในขณะที่ทำกิจกรรม แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เด็กทำกิจกรรมโดยนอนราบกับพื้นห้อง มีเด็กช่วยกันทำกิจกรรมกันอย่างสนุกสนานและทำกิจกรรมของตนเองอย่าง ตั้งใจจนสำเร็จ

ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดสังกัดกรมการศาสนา ในระดับชั้นอนุบาลชั้นปีที่ 2 และ 3 บางแห่ง มีการจัดวางโต๊ะเก้าอี้เป็นรายบุคคลเรียงเป็นแถวหันหน้าเข้าหากระดานดำ โดยภาพรวมเด็กตั้งใจฟังคุณครูอธิบายอยู่หน้าชั้นอย่าง

ตั้งใจและมีเด็กบางคนที่เล่นกันบ้าง และในช่วงทำกิจกรรมก็ต่างคนต่างทำกิจกรรมของตนเองอย่างตั้งใจและมีเด็กบางคนที่ถูกคุยกันบ้างในขณะที่ทำกิจกรรมเพราะนั่งใกล้กัน

2. การคัดเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียน

โรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด ครูส่วนใหญ่มีการคัดเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนที่ค่อนข้างซับซ้อนท้าทายให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กก่อให้เกิดกิจกรรมที่หลากหลาย โดยภาพรวมเด็กให้ความสนใจในกิจกรรมและเข้าไปทำกิจกรรมได้ในระยะเวลาที่นาน

ครูส่วนใหญ่ไม่มีการนำวัสดุดิบที่มีลักษณะเป็นกองๆ เช่น กรวด ทราย และถั่วตากแห้งใช้ร่วมกับเครื่องมือเพื่อการใช้งานหลายอย่าง เช่น ใช้ร่วมกับสื่อ อุปกรณ์หรือเครื่องมือต่างๆ ในงานศิลปะ การสังเกต ทดสอบ และการวัด โดยภาพรวมเด็กไม่ได้รับการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และไม่มีโอกาสสัมผัสกับวัสดุต่างๆ ซึ่งไม่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงใหม่และท้าทาย

ครูทุกคนมีการคัดเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนที่มีความหลากหลายรูปแบบนำมาใช้ร่วมกันได้ โดยภาพรวมเด็กให้ความสนใจและเข้าไปทำกิจกรรมได้ในระยะเวลาที่นานและทำกิจกรรมได้อย่างสนุกสนาน มีความคิดสร้างสรรค์สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองและได้สัมผัสกับสื่อ วัสดุต่างๆ ที่แปลกใหม่มีแนวทางการเล่นที่หลากหลาย

ครูทุกคนมีการคัดเลือกสื่อ วัสดุที่ไม่มีการจัดแบ่งแยกเพศ สามารถนำมาใช้ได้ทั้งเด็กชายและเด็กหญิง โดยภาพรวมเด็กร่วมเล่นด้วยกันอย่างสนุกสนานและสนทนาพูดคุยร่วมเล่นบทบาทสมมุติหยอกล้อซึ่งกันและกัน

ครูส่วนใหญ่คัดเลือกวัสดุดิบที่สะท้อนให้เห็นถึงชุมชนของเด็ก เช่น สื่อ อุปกรณ์ที่เด็กคุ้นเคย เช่น พืชในท้องถิ่นสามารถนำมาจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก โดยภาพรวมเด็กเข้าทำกิจกรรมได้ในระยะเวลาที่นาน ในขณะที่กิจกรรมเด็กมีการพูดคุยสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันและทำกิจกรรมอย่างสนุกสนาน

ครูส่วนใหญ่คัดเลือกวัสดุ อุปกรณ์การเรียนที่มีความปลอดภัย สะอาด โดยภาพรวมเด็กทำกิจกรรมได้อย่างสนุกสนานและราบรื่นไม่ก่อให้เกิดอันตรายกับเด็ก

การจัดเตรียมวัสดุดิบเพื่อกิจกรรมต่างๆ

ครูในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด พบว่า ครูส่วนใหญ่จัดให้มีวัสดุในการสร้างสิ่งต่างๆ เช่น ไม้บล็อก โดยภาพรวมเด็กให้ความสนใจและเข้าไปทำกิจกรรมได้ในระยะเวลาที่นาน และสนุกสนาน ในขณะที่กิจกรรมมีการสนทนาพูดคุยกับเด็กคนอื่นอย่างสนุกสนาน

ครูส่วนใหญ่จัดให้มีวัสดุเกี่ยวกับงานประดิษฐ์ การปั้นต่างๆ เช่น ดินน้ำมัน แม่พิมพ์ต่างๆ ฯลฯ โดยภาพรวมเด็กทำกิจกรรมได้อย่างสนุกสนาน สนทนาซักถามกับเด็กคนอื่นอย่างเพลิดเพลิน อีกทั้งยังร่วมช่วยกันแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

การจัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้งานได้หลากหลาย

ครูในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด พบว่า ครูส่วนใหญ่มีการจัดให้มีเครื่องมือสำหรับการ ชั่ง ตวง วัด ที่ใช้กับเวลา นานัก ปริมาณของแข็ง โดยภาพรวมพฤติกรรมของเด็กในแต่ละระดับ ชั้น คือ เด็กให้ความสนใจได้ในระยะเวลาที่นาน และเด็กมีความสุขสนุกสนานเมื่อเข้าไปทำกิจกรรมนั้น

ครูส่วนใหญ่มีการจัดให้มีเครื่องมือในการบันทึก เช่น กล้องถ่ายรูป ซองจดหมาย กระดาษ เครื่องเขียน ฯลฯ โดยภาพรวมพฤติกรรมของเด็กในแต่ละระดับชั้น คือ เด็กให้ความสนใจได้ใน ระยะเวลาที่นาน เด็กมีความสุขสนุกสนานเมื่อเข้าไปทำกิจกรรมนั้นๆ

ครูส่วนใหญ่มีการจัดให้มีเครื่องมือเชื่อมทำให้วัสดุติดกัน เช่น กระดาษกาว เข็มด้าย แม็ก กาว ฯลฯ

โดยภาพรวมพฤติกรรมของเด็กในแต่ละระดับชั้น คือ เด็กเข้าไปใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่าง สนุกสนานสามารถดึงดูดความสนใจของเด็กได้ในระยะเวลาที่นาน และเด็กพูดคุยซักถามในขณะทำ กิจกรรมร่วมกัน

ครูส่วนใหญ่มีการจัดให้มีเครื่องมือในการตัดตกแต่งที่มีความปลอดภัย ขนาดเหมาะสมกับ เด็ก เช่น กรรไกร ที่ตัดกระดาษ โดยภาพรวมพฤติกรรมของเด็กในแต่ละระดับชั้น คือ เด็กใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างสนุกสนาน ทำกิจกรรมได้อย่างราบรื่น ไม่มีอันตรายและมีสมาธิและตั้งใจในการทำงาน

ครูทุกคนมีการจัดวัสดุ อุปกรณ์โดยไม่มีเครื่องมือในการมอง โดยภาพรวมพฤติกรรมของเด็ก ในแต่ละระดับชั้น คือ เด็กไม่ได้รับการฝึกทักษะการสังเกต เด็กใช้วัสดุ อุปกรณ์เดิมๆ ไม่แปลกใหม่ และทำทาสความสามารถของเด็ก

ครูส่วนใหญ่มีการจัดให้มีเครื่องมือในการสื่อสารให้เด็กได้แสดงออก เช่น โทรศัพท์ เครื่อง คนตรีประเภทต่างๆ โดยภาพรวมพฤติกรรมของเด็กในแต่ละระดับชั้น คือ เด็กมีความสุขสนุกสนาน และทำกิจกรรมได้ในระยะเวลาที่นาน ขณะทำกิจกรรมพูดคุยกับเด็กคนอื่นที่อยู่ข้างๆ อย่างเปลือยน

ครูส่วนใหญ่มีการจัดวัสดุ อุปกรณ์โดยไม่มีเครื่องมือในการทดลอง โดยภาพรวมพฤติกรรม ของเด็กในแต่ละระดับชั้น คือ เด็กไม่ได้รับการเรียนรู้ที่ทาสและทำกิจกรรมที่มีอยู่โดยให้ความ สนใจในระยะเวลาที่สั้นพอเสร็จสิ้นกิจกรรมแล้วเด็กบางคนก็จะวิ่งเล่นภายในห้องเรียนบางคนก็นั่ง เล่นและคุยกัน

การจัดเตรียมวัสดุที่เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับการเรียนรู้

ครูทุกคนในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด พบว่า จัดให้มีวัสดุที่บอกถึงข้อมูลต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ รูปภาพ แผนภูมิต่างๆ แบบจำลอง ของจริง ตัวอย่างจากธรรมชาติ ของสิ่งมีชีวิตและ สิ่งที่ไม่มีชีวิต โดยภาพรวมเด็กให้ความสนใจในระยะเวลาที่นานขึ้น หยิบจับดูและมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันระหว่างเด็กด้วยกัน

ครูส่วนใหญ่จัดเก็บเป็นแบบเปิดฝาสามารถมองเห็นวัสดุข้างในได้อย่างชัดเจน โดยภาพรวมเด็กให้ความสนใจในวัสดุอุปกรณ์การเรียนและสามารถหยิบจับได้อย่างสะดวกสบายทำให้ทำกิจกรรมได้ในระยะเวลาที่นาน

ครูทุกคนมีการจัดแสดงอุปกรณ์จัดเก็บต่างๆ บนชั้นวางจนแน่นไม่เว้นระยะห่างระหว่างกล่องวัสดุ โดยภาพรวมเด็กในแต่ละระดับชั้นไม่มีความแตกต่างกัน คือ เด็กมองเห็นวัสดุ อุปกรณ์การเรียนได้อย่างไม่ชัดเจนและหยิบใช้วัสดุ อุปกรณ์ได้อย่างยากลำบากทำให้มีวัสดุ อุปกรณ์ตกหล่นลงบนพื้น

ครูส่วนใหญ่จัดแสดงวัสดุ อุปกรณ์การเรียนให้อยู่ในระดับสายตาของเด็ก โดยภาพรวมเด็กสนใจในวัสดุ อุปกรณ์การเรียนและหยิบจับใช้ได้อย่างสะดวกสบาย

ครูส่วนใหญ่จัดแสดงหนังสือบนชั้นโดยวางซ้อนทับกัน โดยภาพรวมเด็กไม่ให้ความสนใจและไม่เข้าไปหยิบใช้หนังสือเลย

การจัดวางวัสดุ อุปกรณ์การเรียน

ครูในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด พบว่า ครูทุกคนจัดวางวัสดุ อุปกรณ์การเรียนที่มีความคล้ายคลึงกันให้อยู่ใกล้กัน โดยภาพรวมเด็กหยิบวัสดุ อุปกรณ์การเรียนออกไปใช้แล้วนำกลับมาวางคืนไว้ผิดที่

ครูส่วนใหญ่มีการจัดวางวัสดุ อุปกรณ์การเรียนในอุปกรณ์จัดเก็บที่มีลักษณะที่บวมองไม่เห็นวัสดุ อุปกรณ์การเรียนที่อยู่ข้างในกล่องได้จัดวางไว้บนที่สูง โดยภาพรวมพฤติกรรมของเด็กในแต่ละระดับชั้น คือ เด็กไม่สนใจวัสดุ อุปกรณ์การเรียนที่อยู่ในบริเวณนั้น เด็กไม่มีโอกาสได้ใช้วัสดุ อุปกรณ์การเรียนนั้นถ้าครูไม่นำออกมาให้ทำกิจกรรม

ครูส่วนใหญ่มีการจัดวางวัสดุ อุปกรณ์การเรียนบนชั้นวางของในจำนวนมากซ้อนทับกัน โดยภาพรวมพฤติกรรมของเด็กในแต่ละระดับชั้น คือ เด็กไม่สนใจและไม่เข้าไปหยิบวัสดุ อุปกรณ์ในบริเวณนั้นมาใช้เลย

ครูส่วนใหญ่มีการจัดวางวัสดุ อุปกรณ์ไว้ในตู้หรือเฟอร์นิเจอร์ที่มีมิดชิด โดยภาพรวมพฤติกรรมของเด็กในแต่ละระดับชั้นไม่มีความแตกต่างกัน คือ เด็กไม่ให้ความสนใจและไม่เข้าไปใช้วัสดุ อุปกรณ์ในบริเวณนั้น

ครูทุกคนมีการจัดวางวัสดุ อุปกรณ์ให้แยกห่างจากพื้นที่การทำงาน โดยภาพรวมพฤติกรรมของเด็กในแต่ละระดับชั้น คือ ในขณะที่ทำกิจกรรมเด็กเดินไปเดินมาเพื่อที่จะไปหยิบอุปกรณ์การเรียนที่ต้องการควุ่นวายและเสียงดังทำให้ทำกิจกรรมได้อย่างไม่ราบรื่น

ครูทุกคนมีการจัดวางอุปกรณ์ในการทำความสะดวกสบายไว้ในบริเวณเดียว โดยภาพรวมพฤติกรรมของเด็กในแต่ละระดับชั้น คือ เด็กเดินไปทำความสะอาดนอกห้องเรียนทำให้ควุ่นวายไม่เป็นระเบียบ เกิดเสียงดัง

ครูส่วนใหญ่มีการจัดวางวัสดุ อุปกรณ์การเรียนบนชั้น โดยไม่มีการเคลื่อนย้ายสถานที่วางวัสดุ โดยภาพรวมพฤติกรรมของเด็กในแต่ละระดับชั้น คือ เด็กหาวัสดุ อุปกรณ์การเรียนที่ต้องการได้ สะดวกและเก็บวัสดุ อุปกรณ์การเรียนกลับเข้าที่เดิม ได้ถูกที่ไม่สับสน

การจัดสรรวัสดุ อุปกรณ์การเรียน

ครูในโรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด พบว่า ครูทุกคนมีการจัดวัสดุ อุปกรณ์การเรียนทั้งหมด วางรวมกันไว้ในบริเวณใดบริเวณหนึ่งของห้องเรียน โดยภาพรวมพฤติกรรมของเด็กในแต่ละระดับชั้น คือ ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมเด็กเดินไปมาเพื่อไปหยิบวัสดุ อุปกรณ์การเรียนทำให้ดูวุ่นวาย เกิดเสียงดัง

ครูส่วนใหญ่มีการจัดกลุ่มวัสดุ อุปกรณ์การเรียนที่มีความซับซ้อนและทำทนายเข้ารวมกันกับ วัสดุ อุปกรณ์หลายๆ ชนิด เช่น จำนวนของวัสดุ ฯลฯ โดยภาพรวมพฤติกรรมของเด็กในแต่ละระดับชั้น คือ เด็กให้ความสนใจและทำกิจกรรมได้ในระยะเวลาที่นาน

ครูทุกคนมีการจัดกลุ่มวัสดุ อุปกรณ์การเรียนที่ใช้ร่วมกันให้แยกออกจากกัน โดยภาพรวม พฤติกรรมของเด็กในแต่ละระดับชั้น คือ เด็กเดินไปมาเพื่อที่จะหยิบวัสดุ อุปกรณ์การเรียนที่ต้องการ ทำให้ดู วุ่นวายและเสียงดัง เด็กทำกิจกรรมได้อย่างไม่ราบรื่น

ครูทุกคนมีการจัดรวมกลุ่มวัสดุ อุปกรณ์การเรียน โดยมีการกำหนดเนื้อหาซึ่งมีครูเป็นผู้นำเข้าสู่หัวข้อในแต่ละกิจกรรม โดยภาพรวมพฤติกรรมของเด็กในแต่ละระดับชั้น คือ เด็กทำกิจกรรมตามที่ครูกำหนดให้อย่างตั้งใจแต่อยู่ในระยะเวลาที่สั้น มีเด็กบางคนที่ไม่ตั้งใจฟังครูอธิบายและทำกิจกรรมได้อย่างไม่ตั้งใจ

ครูทุกคนมีการจัดเกมการศึกษา รูปตัดต่อจิ๊กซอ เครื่องเล่นสัมผัสวางรวมไว้ในบริเวณเดียว โดยภาพรวมพฤติกรรมของเด็กในแต่ละระดับชั้น คือ เด็กให้ความสนใจได้ในระยะเวลาที่สั้น และเกิดความวุ่นวายในขณะที่เด็กเดินมาทำกิจกรรมนั้นๆ

10. การจัดห้องเรียนในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด จำนวน 8 โรงเรียน สรุปได้ดังนี้

โรงเรียนและศูนย์ฯ ทั้ง 4 สังกัด มีลักษณะการจัดห้องเรียน โดยมีการจัดวางชั้นวางของ โต๊ะวางของ และมุมประสบการณ์ต่างๆ ซิดติดผนังห้องเรียน โดยจัดวางให้มีระยะที่ซิดติดกัน มีพื้นที่ในบริเวณมุมประสบการณ์ต่างๆ เปิดโล่ง ชั้นวางของและโต๊ะวางวัสดุ อุปกรณ์ของเล่นต่างๆ มีขนาดที่เด็กสามารถมองเห็น และหยิบจับวัสดุ อุปกรณ์ของเล่นได้

บริเวณกลางห้องจัดโต๊ะเก้าอี้สำหรับเด็กทำกิจกรรมโดยจัดตามรูปแบบต่างๆ ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ครูจัดขึ้นเพื่อให้เด็กทำกิจกรรมได้อย่างสะดวก ไม่มีการกำหนดพื้นที่ในการทำกิจกรรมที่เป็นกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็ก และเป็นรายบุคคล ให้เห็นชัดเจน และจัดให้มีโต๊ะเก้าอี้ที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ ซึ่งพื้นที่ในบริเวณกลางห้องจัดเป็นพื้นที่เอนกประสงค์ กิจกรรมทุกอย่างถูกจัดขึ้นในบริเวณนั้น รวมถึงเป็นพื้นที่ในการนอนสำหรับเด็กด้วย

การจัดตั้งโต๊ะครูถูกจัดตั้งอยู่ในบริเวณใกล้ๆ กับประตูทางเข้า และอยู่ใกล้ๆ กับบริเวณที่เด็กนั่งทำกิจกรรมโดยวางวัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอนไว้บนโต๊ะครู

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับเด็กวัยอนุบาล ในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในภาคกลาง พบประเด็นในการอภิปรายผลการวิจัยดังนี้

1. นโยบายและวิธีดำเนินงาน

โรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด มีนโยบายในการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพที่คล้ายกันในด้านอาคารสถานที่ ให้มีพื้นที่กว้างขวางให้เด็กเคลื่อนไหว มีความปลอดภัยสำหรับเด็ก ให้เด็กทำกิจกรรมได้อย่างสะดวกสบายและจัดเตรียมสิ่งแวดลอมให้เหมาะสมกับเด็ก และมีการคัดเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์โดยให้มีความเหมาะสมกับเด็กและให้ตรงกับหน่วยการเรียนรู้ โดยไม่จำเป็นต้องเป็นสื่อที่มีรูปแบบเดียว ด้านการกำหนดนโยบายในเรื่องสภาพแวดล้อมด้านกายภาพไม่มีการยึดตามหลักสูตรได้อย่างชัดเจน แต่เป็นการกำหนดโดยดูตามสภาพที่ควรจะเป็นไปได้ในสภาพแวดล้อมที่มีอยู่ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความปลอดภัยสำหรับเด็ก การจัดสภาพแวดล้อมด้านกิจกรรมผู้บริหารโรงเรียนและศูนย์ทั้ง 4 สังกัดส่วนใหญ่ใช้แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พ.ศ. 2540 ของกรมวิชาการ มีนโยบายในการจัดกิจกรรมซึ่งเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง และจัดการเรียนการสอนแบบเตรียมความพร้อม โดยใช้หลักการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่เป็นการจัดมุมประสบการณ์ต่างๆ และจัดให้มีพื้นที่ให้เด็กได้เคลื่อนไหวและทำกิจกรรมที่เหมาะสมต่างๆ ตามตารางกิจวัตรประจำวัน ซึ่งแนวการจัดกิจกรรมนี้มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวดที่ 4 มาตราที่ 22 คือ จัดการศึกษาปฐมวัยต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ผู้บริหารในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัดได้มอบหมายให้ครูมีบทบาทสำคัญในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก บุคลากรกับบุคลากร บุคลากรกับผู้ปกครอง โดยให้มีความสัมพันธ์ที่เต็มไปด้วยความอบอุ่นและเป็นมิตร ครูต้องมีบทบาทค้นหาเทคนิควิธีการต่างๆ ในการปฏิบัติให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ซึ่งตรงกับหลักสูตรก่อนประถมศึกษาพุทธศักราช 2540 ของกรมวิชาการที่กล่าวไว้ว่า ครูระดับก่อนประถมศึกษาต้องมีพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันโดยให้มีการแสดงออกทั้งทางวาจาและท่าทางและจัดบรรยากาศให้เต็มไปด้วยความเป็นมิตรและอบอุ่น

2. การส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อม

ผู้บริหารส่วนใหญ่ในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด ได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมจึงได้จัดส่งครูเข้ารับการอบรมเพื่อให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมและนำมาปฏิบัติปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นในเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมจากหน่วยงานต่างๆ ซึ่งผู้ที่มีบทบาท

และอิทธิพลในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย คือ ครูผู้สอน เพราะหลักสูตร อุปกรณ์และเครื่องใช้อื่นๆ แม้จะมีความสำคัญมากแต่จะหาประโยชน์ไม่ได้ หากไม่มีครูก็เหมือนกับขาดผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถนำเอาสิ่งต่างๆ มาใช้ ฉะนั้น ครูควรมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดีในการช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทั้งทางด้านสติปัญญา สังคม อารมณ์ และร่างกาย (สนใจ ทิพย์ชัยเมธา ม.ป.ป.) และผู้บริหารพบปัญหาโดยจากการสังเกตเด็กและครู สนทนา ซักถามจากตัวครูผู้เข้ารับการอบรม และเพื่อนครูด้วยกัน พบว่า ครูเข้ารับการอบรมแล้วไม่นำมาปฏิบัติและไม่สามารถถ่ายทอดให้เพื่อนครูด้วยกันได้ครบถ้วน มีวิธีการแก้ปัญหาโดยหลังจากที่ครูกลับมาจากอบรมควรจัดประชุมและให้ครูถ่ายทอดให้เพื่อนครูได้รับฟังทันทีและผู้บริหารเป็นผู้สังเกตดูด้วยตัวเองว่าครูมีการนำไปปฏิบัติหรือไม่

3. การกำกับดูแลติดตามผลของการจัดสภาพแวดล้อม

ผู้บริหารในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด มีวิธีการประเมินการจัดสภาพแวดล้อมในด้านกายภาพโดยการสังเกตด้วยตัวเอง สอบถามจากครู และจัดให้ครูแต่ละฝ่ายคอยควบคุมดูแลอย่างทั่วถึงและมีการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอ ด้านกิจกรรมส่วนใหญ่ใช้วิธีการสังเกตครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ใช้การทดสอบเด็กโดยการสนทนาซักถาม และดูผลตอบกลับจากผู้ปกครองโดยการสนทนาซักถาม ด้านบุคคล ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของครูและเด็ก สอบถามจากผู้ปกครอง ซึ่งการประเมินนี้ก็เพื่อให้การจัดประสบการณ์บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ดีขึ้น ผู้บริหารจำเป็นต้องวิเคราะห์ห้วงงานวิชาการระดับนี้มีปัญหาหรือไม่ มีในเรื่องใดบ้าง ปัญหาต่างๆ ควรจะแก้ด้วยวิธีใดบ้าง เช่น เชิญวิทยากรมาจากภายนอก ผู้บริหารอาจแก้ปัญหาเอง หรือโดยการส่งครูเข้ารับการอบรม สัมมนา ศึกษาน ทั้งนี้เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์แก่ครู (เยาวพา เดชะคุปต์ ,2542)

4. การประสานงานระหว่างผู้บริหารกับครู

ผู้บริหารและครู/ผู้ดูแลเด็กใน โรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด มีการประสานงานกันโดยตรง ซึ่งผู้บริหารมอบหมายให้ครูเป็นผู้ปฏิบัติงานตามนโยบาย อีกทั้งผู้บริหารรับฟังปัญหาข้อเสนอแนะจากครู และร่วมช่วยกันคิดหาแนวทางแก้ปัญหาพร้อมกันซึ่งจัดให้มีการประชุมทุกๆ 1 เดือน เพื่อเปิดโอกาสให้ครูได้พูดถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและข้อเสนอแนะต่างๆ ในการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ด้านกิจกรรม และด้านบุคคล รวมถึงแจ้งให้ทราบข่าวคราวในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดสภาพแวดล้อม เป็นวิธีการที่เหมาะสม เพราะเป็นการสร้างความรู้สึที่ดีให้กับครูผู้ปฏิบัติงาน และทำให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ราสี ทองสวัสดิ์ (2526) ที่กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารควรประชุมบุคลากรอยู่ตลอดเวลา โดยจัดอย่างน้อยเดือนละครั้ง ทั้งนี้เพื่อแจ้งข่าวคราวใหม่ๆ มาแจ้งแก่บุคลากรในที่ประชุมหรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ใหม่ และรวมถึงรับฟังปัญหาจากครูในเรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้น

5. การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ

สภาพแวดล้อมในบริเวณภายนอกห้องเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่นที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่บางแห่ง มีการจัดที่ยังไม่เหมาะสม เพราะใช้สนามร่วมกับเด็กในระดับประถมศึกษา ซึ่งเครื่องเล่นสนามมีทั้งที่เหมาะสมกับเด็กวัยอนุบาลและไม่เหมาะสม นอกจากนี้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมการพัฒนาชุมชนและศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดเป็นศูนย์ที่มีการจัดการศึกษาให้กับเด็กวัยอนุบาลเท่านั้น จึงมีการจัดสนามที่แยกออกมาเป็นสัดส่วน มีพื้นที่ที่กว้างขวาง และมีเครื่องเล่นสนามที่มีความเหมาะสมและเพียงพอสำหรับเด็ก แต่ในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดบางแห่งมีสนามเด็กที่ยังไม่เหมาะสม ไม่มีความปลอดภัยเพราะเป็นสนามที่มีต้นไม้อยู่ในจำนวนมากและมีสนามที่เป็นพื้นดินล้วนๆ อีกทั้งยังมีเครื่องเล่นสนามในจำนวนน้อย ซึ่งในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีทั้งข้อขัดแย้ง และความสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งควรจัดให้มีสนามที่แยกออกมาเป็นสัดส่วน มีพื้นที่ที่กว้างขวาง และมีอุปกรณ์เครื่องเล่นที่มีขนาดเหมาะสมกับวัยของเด็ก เพื่อไม่ให้เกิดอันตรายกับเด็ก อีกทั้งยังต้องเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายโดยมีพื้นผิวที่เป็นพื้นหญ้า พื้นทราย หรือพื้นดิน เพื่อให้เกิดการเล่นในรูปแบบต่างๆ (กรมวิชาการ, 2540)

ข้อค้นพบของนักวิจัย พบว่า โรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่วนใหญ่ ในเรื่องนโยบายและการปฏิบัติยังไม่สอดคล้องกัน เนื่องจากขาดงบประมาณในส่วนนี้ผู้บริหารจึงต้องเป็นผู้จัดการเท่าที่จะจัดทำได้ตามสภาพที่เป็นอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบในโครงการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาระดับ “ปฐมวัย” ที่มีข้อค้นพบเกี่ยวกับนโยบายในการจัดสภาพแวดล้อมและการปฏิบัติยังไม่สอดคล้องกัน เนื่องด้วยขาดงบประมาณ (อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร และคณะ, 2544) อีกทั้งผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญและไม่มีความรู้ในการจัด เนื่องจากผู้บริหารส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาในสาขาการศึกษาปฐมวัย

นอกจากนี้ในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด ส่วนใหญ่ พบว่า ภายในห้องเรียนคับแคบ ไม่มีการจัดห้องที่แยกออกมาเป็นสัดส่วน เช่น ไม่จัดให้มีห้องนอนที่แยกออกมาต่างห่าง เด็กนอนรวมกันในห้องเรียนโดยเด็กแต่ละคนจะมีเครื่องนอนของแต่ละคน ซึ่งตรงกับกฎเกณฑ์การจัดตั้งโรงเรียนอนุบาล ของกองโรงเรียนสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ที่ได้ตั้งเกณฑ์ในการจัดห้องเรียนโดยให้มีห้องนอนที่แยกออกมาเป็นสัดส่วนต้องมีพื้นที่ต่อเด็กไม่น้อยกว่า 1.2 ตารางเมตรต่อคน หรืออาจจะใช้ห้องเรียนเป็นห้องนอนด้วยก็ได้ แต่ต้องจัดให้มีที่นอนและอุปกรณ์ และในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่นและศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดสังกัดกรมการศาสนา และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน ส่วนใหญ่ไม่จัดให้มีห้องน้ำสำหรับเด็กที่แยกออกมาเป็นสัดส่วนซึ่งครูและเด็กใช้ห้องน้ำร่วมกันซึ่งจัดอยู่ในอาคาร ซึ่งมีความขัดแย้งกับกรมประชาสัมพันธ์ (2541) ที่ได้กำหนดมาตรฐานการจัดบริการรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-6 ปี) โดยจะต้องจัดให้มีบริเวณพื้นที่ในตัวอาคารที่สะอาดและปลอดภัย เหมาะที่จะให้เด็ก

ทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างสะดวกสบาย จึงควรแยกเป็นสัดส่วน เช่น ห้องอาหาร ห้องส้วม และที่พักเด็กป่วย ซึ่งอาจเนื่องมาจากด้านงบประมาณในการจัดสร้างและสภาพความจำเป็นของอาคารที่อาจไม่สามารถจัดได้ ส่วนในเรื่องโภชนาการในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด มีการจัดในเรื่องโภชนาการที่เหมาะสม โดยให้เด็กได้รับสารอาหารครบ 5 หมู่ จัดให้มีอาหารว่าง เช่น นมกล่อง เพื่อเป็นการมุ่งส่งเสริมให้เด็กเป็นผู้มีสุขภาพที่ดี มีสุขลักษณะนิสัยที่ดี และมีอัตราการเจริญเติบโตเหมาะสมกับวัย

การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกับโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น ส่วนใหญ่อยู่ในสภาพที่ดีและเปรียบพร้อมไปด้วยวัสดุ อุปกรณ์การเรียนซึ่งสภาพของวัสดุ อุปกรณ์ก็อยู่ในสภาพที่ดีพร้อมที่จะนำมาใช้งานได้ และจัดให้มีวีดิทัศน์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็กมากขึ้น ซึ่งถูกจัดให้อยู่ภายในห้องเรียนห้องเรียนละ 1 เครื่อง มีความสอดคล้องกับกับแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในมาตรา 9 มาตรา 66 ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน และศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด สังกัดกรมการศาสนา ไม่มีการจัดให้มีทีวีเลย แต่พบว่ามีการจัดวิทยุที่นำมาจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็ก และวัสดุ อุปกรณ์มีอยู่ในจำนวนน้อยและอยู่ในสภาพที่ชำรุด จากการสัมภาษณ์เนื่องด้วยจากสาเหตุของการที่ขาดงบประมาณในการสนับสนุน

นอกจากนี้โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมการพัฒนาชุมชนบางแห่ง จัดให้มีศูนย์หรือมุมประสบการณ์ให้กับเด็กอย่างน้อย 3-5 มุม สภาพของห้องเรียนส่วนใหญ่ สะอาด และไม่มีสิ่งของที่อาจก่อให้เกิดอันตรายกับเด็กได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แสงเดือน ตันเจริญ (2542) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมเสรีของครูอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า ครูมีการจัดมุม/ศูนย์ภายในห้องเรียนอย่างน้อย 4 มุม/ศูนย์ ซึ่งมีการจัดที่เป็นไปในแนวเดียวกัน โดยยึดหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ (2540) ที่ต้องจัดกิจกรรมโดยจัดให้มี มุม/ศูนย์ เพื่อให้เด็กได้ทำกิจกรรมที่หลากหลายในแต่ละวัน และต้องคำนึงถึงความปลอดภัย ความสะอาด ซึ่งมีความขัดแย้งกับการจัดศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดบางศูนย์ที่มีการจัดให้เด็กเรียนในศาลาวัด มีการจัดแบ่งห้องโดยใช้บอร์ดนำมากั้นห้องเพื่อแยกเป็นระดับชั้นและในบริเวณแต่ละห้องนั้นมีเสาดั้งอยู่ในบริเวณกลางห้องในจำนวนมากอาจทำให้เกิดอันตรายกับเด็กได้อีกทั้งในบริเวณภายในห้องเรียน ไม่ค่อยสะอาดเป็นห้องที่ทึบไม่มีหน้าต่างที่เปิดปิดได้ แสงสว่างที่ได้ ได้รับจากหลอดไฟฟ้า จากการสัมภาษณ์ พบว่า ทางศูนย์ไม่มีงบประมาณในการสร้างอาคารใหม่จึงจำเป็นต้องใช้ศาลาวัดเพื่อทำเป็นสถานศึกษาแทนและในแต่ละปีมีจำนวนเด็กที่มีพ่อแม่อยู่ในฐานะที่ยากจนส่งเด็กเข้ารับการศึกษามากจนเกินความ

ดังนั้นในการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพโดยภาพรวมแล้วในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด พบว่า ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดสังกักรมการศาสนาจะพบปัญหามากที่สุดในเรื่องงบประมาณที่ควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีความเหมาะสมกับเด็กและในสังกัดอื่นอีก 3 สังกัด มีการจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพอยู่ในสภาพที่ดีพอสมควรและจัดให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540

6. การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านกิจกรรม

โรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด มีหลักการในการจัดกิจกรรมโดยยึดจากความสนใจของเด็กเป็นสำคัญ โดยเน้นการเตรียมความพร้อม ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 จากการสำรวจและสัมภาษณ์ พบว่า ครูมีการจัดกิจกรรมตามตารางกิจวัตรประจำวันวันที่กำหนดไว้อย่างตายตัวไม่มีการยืดหยุ่น มีการจัดทำแผนการสอนในแต่ละวันเพื่อให้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยครูเป็นผู้กำหนดกิจกรรมให้กับเด็กเอง ซึ่งแนวการจัดนี้มีความขัดแย้งกับการจัดการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่จัดการเรียนการสอนที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ซึ่งครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยเฉพาะครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และสังกัดสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่นที่จบการศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยโดยตรง แต่ก็ยังมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นครูเป็นหลัก และครูส่วนใหญ่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ไม่ได้จบการศึกษาในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยโดยตรง

ลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดสังกักรมการศาสนา บางแห่ง มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้เด็กได้อ่าน เขียน ซึ่งโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน บางแห่งในระดับชั้นอนุบาล 3 ในช่วงเช้าให้เด็กนั่งทำกิจกรรมในลักษณะอ่าน เขียน และช่วงบ่ายเด็กจะไม่ได้นอนพักก่อนแต่จะให้เด็กเข้าไปดูวิดีโอทัศน์แทน เพื่อเป็นการผ่อนคลายและให้เด็กได้รับการส่งเสริมความรู้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีความขัดแย้งกับโรงเรียนสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน ที่ส่วนใหญ่มีการจัดกิจกรรมแบบเตรียมความพร้อมโดยใช้กิจกรรมต่างๆ ที่หลากหลาย แต่มีการผสมผสานในการให้เด็กทำแบบฝึกหัดเพื่อเป็นการฝึกเขียน นอกจากนี้มีความสอดคล้องกับข้อค้นพบของ อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร และคณะ (2544) ที่ทำการวิจัยโครงการศึกษาการติดตามผลการจัดการศึกษาระดับ “ปฐมวัย” ในด้านการจัดการเรียนการสอนที่ส่วนใหญ่เกิดขึ้นโดยครูเป็นผู้กำหนด การทำกิจกรรมต่างๆ ของเด็กจึงเน้นการฟังครูมากกว่าการตอบคำถามได้ตอบ หรือปฏิสัมพันธ์ด้วยเหตุและผล ซึ่งทั้งโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดที่ขัดแย้งและสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยและหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 โดยควรจัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เนื่องมาจากความต้องการของผู้ปกครองที่ต้องการให้เด็กอ่านออกเขียนได้ เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อ

ต่อการปฏิรูปการศึกษาให้เป็นไปตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังนั้นจึงควรมีวิธีการที่ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองในการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยให้มากขึ้น

นอกจากนี้ครูในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด ส่วนใหญ่ในแต่ละวันไม่จัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่นทราย/น้ำ แต่จัดให้มีสถานที่ที่เล่นทราย/น้ำ ซึ่งจัดแยกออกมาเป็นสัดส่วนโดยจัดไว้ภายนอกห้องเรียน จากการสัมภาษณ์ครู พบว่า ครูไม่让孩子เข้าไปเล่นทราย/น้ำ นั้นเพราะสภาพภูมิอากาศไม่เอื้ออำนวย ทำให้ไม่สะดวกในการเล่น ซึ่งขัดแย้งกับการจัดกิจกรรมของหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ที่ต้องจัดให้มีการเล่นทราย/น้ำซึ่งจัดให้อยู่ในรูปของศูนย์/มุมประสบการณ์ เพื่อเป็นการสร้างความพอใจและส่งเสริมการเรียนรู้และได้รับการพัฒนาทางด้านทักษะการสังเกต จำแนกเปรียบเทียบ

อีกทั้งครูในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด มีการประเมินกิจกรรมสำหรับเด็กอย่างสม่ำเสมอว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ ด้วยวิธีการสังเกตพฤติกรรมของเด็ก และจากการตอบคำถามของเด็ก และบันทึกพัฒนาการของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับหลักการศึกษาระดับปฐมวัย และหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ที่ครูทุกคนต้องมีการประเมินพัฒนาการเด็ก โดยประเมินเป็นระยะให้ต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ

อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงศักดิ์ เรืองศรี (2544) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนอนุบาลอำเภอ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พบว่า ครูมีความเห็นเกี่ยวกับการประเมินพัฒนาการของเด็กว่ามีความสำคัญมาก เพราะทำให้ทราบพื้นฐานพัฒนาการของเด็กแต่ละคนเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ครูระดับก่อนประถมศึกษาจะนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็ก

ดังนั้น โรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด มีแนวการจัดกิจกรรมที่เป็นเชิงผสมผสาน โดยเป็นการเตรียมความพร้อมและเขียนอ่านซึ่งเกิดขึ้น โดยการยึดแนวหลักสูตรและกระแสของความต้องการของผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทมากในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเด็กในวัยแรกเกิด ถึง 6 ปี เป็นระยะที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดกิจกรรมที่เหมาะสมให้กับเด็กเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน (กรมวิชาการ ,2540)

7. การดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมด้านบุคคล

โรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด จากการสำรวจและสัมภาษณ์ พบว่า ครูมีวิธีการปฏิบัติตัวกับเด็ก ครูกับครูด้วยกัน เด็กกับเด็ก และครูกับผู้ปกครอง เป็นไปอย่างเหมาะสมและราบรื่น โดยครูทุกคนมีใบหน้าที่ยิ้มแย้ม แจ่มใส ไม่นำเรื่องส่วนตัวมาปนกับเรื่องงาน ทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างไม่บกพร่อง ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรระดับก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ที่ให้ครูระดับก่อนประถมศึกษาจะต้องแสดงออกทั้งทางวาจาและท่าทางให้เหมาะสมและเป็นแบบ

อย่างที่ดีสำหรับเด็ก และเนื่องมาจากว่าครูส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีในสาขาวิชาการศึกษาศรีวิชัย อีกทั้งยังมีครูบางส่วนที่จบไม่ตรงกับสาขาแต่จบทางด้านการศึกษาโดยตรง และกำลังศึกษาต่อในระดับอนุปริญญา และปริญญาตรีในสาขาวิชาการศึกษาศรีวิชัยจึงพอที่จะมีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ของตนเองรวมถึงแนวปฏิบัติที่เหมาะสม จึงไม่มีปัญหาในเรื่องของการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

นอกจากนี้ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนและศูนย์ทั้ง 4 สังกัด ไม่มีการสื่อข้อมูลของเด็กในระหว่างครูในแต่ละวัน เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับตารางกิจกรรมการเล่นที่จัดขึ้นสำหรับเด็กเฉพาะกลุ่ม ซึ่งครูในแต่ละห้องมีการกำหนดตารางที่เป็นไปในรูปแบบเดียวกันโดยยึดตามตารางกิจกรรมประจำวันที่กำหนดไว้ โดยที่ครูต่างคนต่างจัดกิจกรรมซึ่งให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่กำหนดไว้ซึ่งขัดแย้งกับหลักการจัดการศึกษาศรีวิชัยที่ต้องมีการวางแผนงานร่วมกัน เพื่อที่จะได้มีการจัดให้เป็นไปตามแนวทางเดียวกัน

8. วิธีการดำเนินการจัดสภาพแวดล้อม

ด้านการจัดพื้นที่ในการทำกิจกรรม

ครูในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด มีแนวทางวิธีปฏิบัติในการจัดพื้นที่ทำกิจกรรมในแต่ละกิจกรรมยังไม่เหมาะสม โดยไม่มีการจัดที่ยึดแนวทางที่ชัดเจน แต่จัดให้เป็นไปตามความเหมาะสมและสะดวกในแต่ละกิจกรรม โดยจัดให้มีพื้นที่ในบริเวณกลางห้องเป็นที่โล่งๆ เพื่อใช้สำหรับในการทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่ในตอนเช้าและกิจกรรมอื่นๆ ที่ต้องถูกจัดขึ้นในแต่ละวัน โดยถูกกำหนดไว้เป็นตารางกิจกรรมประจำวันไว้อย่างตายตัว และชั้นวางของหรือเฟอร์นิเจอร์ถูกจัดวางให้ชิดติดกำแพงโดยจัดวางให้เป็นมุมประสบการณ์ต่างๆ เช่น มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมบ้าน

มุมประสบการณ์ในแต่ละมุมมีอยู่ในหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 ในแต่ละมุมประสบการณ์ไม่มีการกำหนดขอบเขตของพื้นที่ในแต่ละกิจกรรมที่แน่นอน อีกทั้งยังจัดให้มีบริเวณที่นั่งสำหรับครูอย่างถาวรโดยบนโต๊ะของครูก็จะเป็นที่ที่เด็กๆ เข้าส่งผลงานและหยิบวัสดุอุปกรณ์การเรียนที่วางจัดเตรียมไว้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของโครงการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาระดับ “ปฐมวัย” ที่พบว่า สภาพแวดล้อมของโรงเรียนอนุบาลและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกสังกัดในภาพรวมมีลักษณะการจัดสภาพแวดล้อมด้านการจัดพื้นที่และเครื่องตกแต่งอยู่ในระดับต่ำ (อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร และคณะ, 2544) อีกทั้งในช่วงที่เด็กทำกิจกรรมกลุ่มใหญ่ในตอนเช้าจะถูกใช้พื้นที่ในบริเวณกลางห้องซึ่งอาจจัดให้ทำกิจกรรมที่เป็นทั้งกลุ่มใหญ่และกลุ่มเล็ก ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ครูจัดขึ้นในช่วงนั้นเด็กสามารถเข้าร่วมทำกิจกรรมกับครูได้อย่างเป็นระเบียบดูไม่วุ่นวาย เพราะครูเป็นผู้กำหนดและเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก แต่เมื่อเข้าในช่วงกิจกรรมอิสระที่ครูปล่อยให้เด็กเล่นตามมุมต่างๆ ที่ถูกจัดเตรียมไว้ พบว่า เด็กดูวุ่นวายในขณะที่ทำกิจกรรมในแต่ละมุม เด็กบางคนเดินไปมาบางคนไม่ทำกิจกรรมในมุมก็จะวิ่งเล่นในบริเวณที่ว่างภายในห้องซึ่งทำให้เกิดเสียงดัง อีกทั้งเด็กมีการนำวัสดุ อุปกรณ์ออกมาปะปนกันในแต่ละมุมซึ่งทำให้ยุ่งยากต่อการเก็บเข้าที่ ซึ่งพบว่าการจัดพื้นที่ในการทำกิจกรรมของครูไม่สอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาศรีวิชัยในการจัดสภาพ

แวดล้อมภายในห้องเรียน ที่ควรจัดให้มีพื้นที่ในการทำกิจกรรมที่มีการกำหนดขอบเขตของแต่ละกิจกรรมให้ชัดเจน และควรจัดให้มีพื้นที่ที่มีความเหมาะสม เด็กสามารถเคลื่อนไหวหรือทำกิจกรรมได้อย่างอิสระ (อัมพิกา ภูเดช, 2542) ซึ่งเนื่องจากภายในห้องเรียนมีพื้นที่คับแคบจึงไม่สามารถที่จะจัดให้ตรงตามหลักการได้ และครูส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน รวมถึงครูส่วนใหญ่จบการศึกษาไม่ตรงกับสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จึงขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดพื้นที่

ในการจัดที่นั่งให้กับเด็ก พบว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน บางแห่ง ในระดับชั้นอนุบาลชั้นปีที่ 3 และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน บางแห่งในระดับชั้น ๐.2 มีการจัดให้เด็กนั่งทำกิจกรรมบนโต๊ะ โดยจัดให้นั่งเรียนเรียงเป็นแถวในบริเวณหน้ากระดานดำ เด็กไม่ได้ทำกิจกรรมที่เป็นกลุ่มเลย แต่เด็กได้ทำกิจกรรมที่เป็นแบบฝึกหัดของตนเอง เด็กจึงไม่ได้รับการทำกิจกรรมอิสระที่ต้องเข้าเล่นตามมุมประสบการณ์ต่างๆ เพราะครูไม่ได้จัดเตรียมไว้ให้เด็กเลย ซึ่งไม่มีความสอดคล้องกับแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ใน หมวดที่ 4 มาตรา 24 ให้จัดกระบวนการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน

เพราะฉะนั้นในการจัดพื้นที่ในแต่ละกิจกรรมควรจัดให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับหลักการศึกษาปฐมวัย โดยมีการกำหนดขอบเขตของแต่ละพื้นที่ให้ชัดเจนเพื่อเป็นการป้องกันการรบกวนจากเด็กคนอื่น และไม่มีวัสดุ อุปกรณ์จากมุมอื่นเข้ามาปะปนอีกทั้งวัสดุ อุปกรณ์ถูกจัดเก็บเข้าที่ได้ อย่างเป็นระเบียบโดยครูไม่ต้องเข้ามาควบคุมกำกับและควรจัดนำเฟอร์นิเจอร์มาจัดวางเพื่อกำหนดให้เป็นทางเดินเพื่อให้เด็กเดินเข้าไปทำกิจกรรมในแต่ละมุมได้อย่างสะดวกสบายไม่ควุ่นวายและเด็กสามารถทำกิจกรรมได้ทุกมุมตามที่เด็กต้องการ สามารถปรับเปลี่ยนตัดแปลงชั้นวางของโดยให้มีล้อเลื่อนที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ซึ่งอาจจัดนำมาเป็นที่กันเพื่อเป็นการกำหนดขอบเขตในแต่ละกิจกรรม และในบริเวณที่ให้เด็กทำกิจกรรมควรจัดให้ทุกพื้นที่ให้เด็กได้ทำกิจกรรมในทุกพื้นที่ไม่ควรปล่อยให้ มีพื้นที่ที่ว่างเปล่าเพราะเด็กจะให้ความสนใจและควรจัดโต๊ะครูโดยให้มีการปรับเปลี่ยนให้เป็น โต๊ะที่เด็กสามารถเข้าไปนั่งทำกิจกรรมได้ (Loughlin และ Suina , 1982)

ด้านการคัดเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียน

การคัดเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียน พบว่า ครูในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด ซึ่งในสังกัดเดียวกันมีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน มีทั้งจัดให้มีหลากหลายและไม่หลากหลาย จากการสังเกต พบว่า ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่นและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนบางแห่ง มีการคัดเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนที่มีความหลากหลายและเป็นสื่อที่สำเร็จรูป มีหลากหลายรูปแบบ เด็กสามารถเข้ามาเล่นและทำกิจกรรมได้ในระยะเวลาที่นานพอสมควรและทำกิจกรรมกับสื่อในประเภทต่างๆ ได้อย่างสนุกสนาน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ควรมีการคัดเลือกสื่อให้มีความหลากหลายรูปแบบ และมีความเหมาะสมกับวัยของเด็ก เนื่องจากครูส่วนใหญ่จบการศึกษาในสาขาการศึกษาปฐมวัยจึงมีความรู้ความเข้าใจ

ในการคัดเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ อีกทั้งผู้บริหารยังให้ความสำคัญและสนับสนุนในการจัดซื้อ นอกจากนี้ครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมการพัฒนาชุมชนและศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด สังกัดกรมการศาสนา ส่วนใหญ่ มีการคัดเลือกสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ยังไม่หลากหลาย เนื่องจากขาดงบประมาณ และครูส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาปฐมวัยโดยตรงรวมไปถึงผู้บริหารที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างถ่องแท้

สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ส่วนใหญ่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา เอกชนกับ สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่นมีสภาพที่ดี และสะอาด เด็กสามารถที่เข้าเล่นกิจกรรมได้อย่างราบรื่น การเล่นไม่ติดขัดมีความสุขสนุกสนานในการทำกิจกรรม แต่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมการพัฒนาชุมชนกับศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด สังกัดกรมการศาสนา มีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่อยู่ในสภาพที่ชำรุด และเด็กส่วนใหญ่ทำกิจกรรมได้อย่างไม่ราบรื่น อีกทั้งครูไม่มีการจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ที่มีลักษณะเป็นก้อนกรวด ททราย ที่ได้จากธรรมชาตินำมาจัดกิจกรรมให้กับเด็ก เนื่องจาก ครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ซึ่ง สื่อ คือ ตัวกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวเนื้อหาจากผู้ส่งไปยังผู้รับ การเรียนการสอนสื่อเป็นตัวกลางนำความรู้จากครูสู่เด็กทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่วางไว้ ดังนั้นในการคัดเลือกสื่อควรมีความหลากหลายเหมาะสมกับวัยของเด็กและเหมาะสมกับกิจกรรมและสามารถนำไปใช้ได้หลายกิจกรรม (กรมวิชาการ , 2540)

ด้านการจัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียน

ครูส่วนใหญ่ในโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด มีการจัดนำเครื่องมือที่ใช้งานต่างๆ เข้ามาให้เด็กได้ทำกิจกรรม รวมถึงจัดให้มีแหล่งข้อมูลให้เด็กได้เรียนรู้ เช่น หนังสือต่างๆ และรูปภาพ เด็กส่วนใหญ่ให้ความสนใจและเข้าทำกิจกรรมได้อย่างสนุกสนาน ซึ่งจัดได้สอดคล้องกับหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540

ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่นจัดให้มีที่สำหรับเก็บผลงานของเด็กในขนาดที่ใหญ่และจัดแสดงผลงานของเด็ก ซึ่งทำให้เด็กมีการเก็บผลงานของตนเองได้อย่างไม่ลำบาก และมีการพูดถึงผลงานของตนเองได้อย่างภาคภูมิใจ ซึ่งสอดคล้องหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 และสอดคล้องกับหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ที่ควรจัดให้มีที่สำหรับเก็บผลงานของเด็ก และจัดแสดงผลงานของเด็ก เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กมีความภาคภูมิใจ ซึ่งมีความขัดแย้งกับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมการพัฒนาชุมชน และศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดสังกัดกรมการศาสนา ส่วนใหญ่ไม่จัดให้มีที่เก็บผลงานของเด็ก ซึ่งเนื่องจากครูไม่ให้ความสำคัญกับผลงานของเด็ก และง่ายต่อการเก็บให้เป็นระเบียบ โดยครูเป็นผู้จัดเก็บเอง

ส่วนในการจัดเตรียมอุปกรณ์การจัดพื้นที่ทำกิจกรรมครูในโรงเรียนและศูนย์ทั้ง 4 สังกัด ไม่มีอุปกรณ์ในบริเวณพื้นที่ในการทำกิจกรรม เด็กทำกิจกรรมในบริเวณที่เปิดกว้างไม่มีการกำหนดขอบเขตที่ชัดเจนทำให้ในช่วงที่ทำกิจกรรมควุ่นวายและเสียงดัง ดังนั้นจึงควรมีการจัดเตรียมอุปกรณ์

ต้นฉบับ หน้าขาดหาย

การจัดวางวัสดุ อุปกรณ์การเรียน

การจัดวางวัสดุ อุปกรณ์การเรียนใน โรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 4 สังกัด พบว่า ยังไม่มีความเหมาะสมเท่าที่ควรและไม่เอื้ออำนวยให้เด็กร่วมทำกิจกรรมได้อย่างสะดวกสบาย โดยครูส่วนใหญ่จัดวางวัสดุ อุปกรณ์การเรียนได้อย่างไม่เป็นระเบียบ และจัดวางรวมกันไว้ในบริเวณบนโต๊ะครู ซึ่งเด็กจะต้องเดินมาหยิบวัสดุ อุปกรณ์การเรียนเอง ซึ่งในขณะที่เด็กทำกิจกรรมจึงควรวางและมีเสียงดังเพราะเด็กต้องลุกเดินไปมาเพื่อหยิบวัสดุ อุปกรณ์การเรียน อีกทั้งมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดกรมการพัฒนาชุมชนที่มีการจัดวางวัสดุ โดยจัดให้มีผ้าคลุมบนชั้นและจัดเก็บวัสดุ อุปกรณ์การเรียนไว้ในตู้อย่างมิดชิด ในแต่ละวันครูจะเป็นผู้นำสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ลงมา让孩子ทำกิจกรรมเองโดยที่เด็กไม่ต้องเดินไปหยิบ โดยครูจะเป็นผู้กำหนดกิจกรรมทั้งหมดในแต่ละวัน จากการสัมภาษณ์ พบว่า ครูมีจุดประสงค์เพื่อง่ายและสะดวกในการเก็บรักษาและป้องกันฝุ่นละอองเข้ามาเกาะจับให้สกปรก เด็กและครูจะมีกฎกติการ่วมกันว่าถ้าเด็กต้องการเล่นวัสดุ อุปกรณ์การเรียนอะไรต้องบอกให้ครูทราบและครูจะเป็นผู้จัดนำออกมาให้เล่น เด็กสามารถปฏิบัติตามกฎกติกาได้อย่างดี

เนื่องจากการจัดวางสื่อ อุปกรณ์การเรียนเพื่อเป็นสื่อประกอบการเรียนที่สำคัญ ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการจัดวางสื่อต้องมีเป้าหมาย มีระบบ ตามลำดับ ขั้นตอน และมีการจัดวางอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยสะดวกต่อการใช้ (กรมวิชาการ , 2539) นอกจากนี้ Loughlin และ Suina (1982) ได้มีแนวทางการจัดแสดง จัดวาง และจัดสรรวัสดุ อุปกรณ์การเรียน โดย การจัดให้เด็กมองเห็นได้อย่างชัดเจนเพื่อเป็นการกระตุ้นความสนใจของเด็กในวัสดุ อุปกรณ์การเรียนนั้นๆ รวมถึงการจัดวางสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนควรจัดวางให้อยู่ในระดับสายตาของเด็กและเด็กสามารถหยิบจับได้ และควรจัดสรรวัสดุให้มีความสัมพันธ์กัน โดยจัดให้มีวัสดุที่ใช้งานร่วมกันวางรวมอยู่ด้วยกันและจัดวางกระจายไปในทุกๆ พื้นที่ที่ทำการกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกให้เด็กได้ทำกิจกรรมอย่างสะดวกและราบรื่นจึงควรจัดเกมการศึกษา รูปตัดต่อจิ๊กซอ เครื่องเล่นสัมผัสวางไว้ในจุดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อประเภทนั้นๆ ซึ่งครูส่วนใหญ่ยังยึดหลักในการจัดสรรวัสดุ อุปกรณ์การเรียน โดยต้องมีการจัดวางให้เป็นหมวดหมู่เพื่อคุณให้เป็นระเบียบเรียบร้อยและง่ายต่อการเก็บซึ่งอาจจะง่ายสะดวกสบายสำหรับตัวครูเอง แต่ไม่เป็นการเอื้ออำนวยให้เด็กได้ทำกิจกรรมได้อย่างสะดวกสบายพร้อมกับสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนการสร้างสภาพแวดล้อมที่พร้อม พอเพียงและเหมาะสมกับการกระตุ้นให้เด็กมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และพัฒนาสื่อการสอนทุกรูปแบบที่มีการค้นคว้า วิจัยพบหลักการเรียนรู้และพัฒนาเด็ก
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครู/ผู้ดูแลเด็ก และผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนที่ถูกต้อง เหมาะสมตรงตามหลักการของการศึกษาปฐมวัย
3. ผู้บริหารและครูประสานงานร่วมกันในการนำความรู้ที่ถูกต้องและเหมาะสมในการจัดสภาพแวดล้อมนำไปใช้กับเด็กระดับอนุบาลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนว่าควรจัดอย่างไรที่เป็นการเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้สำหรับเด็กวัยอนุบาล
2. ควรมีการจัดห้องเรียนโดยจัดให้มีพื้นที่ในแต่ละกิจกรรมที่ถูกจัดแยกให้เป็นสัดส่วนรวมถึงการจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ และการจัดวัสดุ อุปกรณ์โดยมีการจัดวางให้เด็กได้หยิบใช้ได้อย่างสะดวกสบายโดยไม่จำเป็นที่ครูจะต้องเป็นผู้จัดทำให้เสมอ
3. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมของเด็กที่ได้รับการจัดสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน
4. ควรมีการศึกษาในเชิงวิจัยในชั้นเรียน โดยนำวิธีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สำหรับเด็กวัยอนุบาลไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตัวเอง ครูและนักเรียน เพื่อการเรียนรู้ที่เป็นไปอย่างเหมาะสม